

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane petina enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 61

Sobota, 3. avgusta 1935

Leto X

Trboveljska premogokopna družba in rudarji

Francija je imela Staviskega afero, Jugoslavija je še vedno priča Našičke afere, v Sloveniji pa že vsa povojna leta stalno izživlja rudarje in ves naš narod Trboveljska premogokopna družba. Njeni čudoviti dvakratni »nacionalizaciji«, posebne njene metode izkoriščanja delavstva, varanja javnosti, vse to in še marsikaj drugega je značilno za to velekapitalistično TPD, ki do skrajnosti izkorišča našega človeka.

Koliko izgubljenih zaslužkov, koliko stavek, koliko gladovanja, koliko solz, koliko kletev, koliko nesreč in skrbi je bilo radi te TPD! Koliko shodov, demonstracij, intervencij, koliko človeških žrtev radi te TPD! 174. številka »Jutra« vzdihuje licemerno »Usodni premog«. Kaj premog, premog ni nič kriv, to dobro vedo gospodje okrog »Jutra«, ki so sodelovali pri »nacionalizaciji« TPD!

Ta TPD, ki je racionalizirala do skrajnosti svoje obrate, ta TPD, ki se je po vojni branila plačevati pravične mezde rudarjem, češ, da premalo storé, ta TPD, ki po racionalizaciji, po izkoriščanju vsakega delavčevega giba spet noče plačevati pravičnih mezd, češ, da je kriza, ta TPD grozi zdaj s ponovno redukcijo delavcev in njihovih plač.

Ne samo celokupno delavstvo, ves naš narod bi se moral dvigniti proti temu cinizmu, proti stalno ponavljajočemu se izigravanju države in izkoriščanju naših najboljših mož, fantov in žena.

Rudar stori za TPD vse: on koplje, on nalaga in razpošilja premog, on kopiči našim slavnim možem, francoskim in nemškim delničarjem milijonske dobičke in zadnje čase tudi išče trg za prodajo premoga, ki stga lasti TPD. Če slavni delničarji in cesarsko plačani ravnatelji TPD (»Jutra« očita baronske plače samo tipografov, plačanim pod standardom, ki je primeren za kulturnega človeka!) nočejo ali ne znajo organizirati niti prodaje premoga, čemu se potem še gleda in trpi ta čedna družba?! Če ne počno drugega, kakor da spravljajo milijonske dobičke, izsesavajo delavstvo in izsiljujejo državo, če niso za drugo kakor za splošno škodo, čemu se še dovoljuje obstoj take TPD.

Rudarji, kakor smo rekli, opravljajo vse posle od kopanja do prodaje premoga! Naj se njim izroče vsi rudniki, naj se rudarji sami kot producenti in gospodarji pogajajo z državo in drugimi odjemalci in videli bomo, kako bo kmalu konec strašnega trpljenja v revirjih TPD in kakšna zadovoljnost se bo naselila v vse te kraje.

Tisti, ki se samo igrajo z našim ljudstvom in svojimi načrti, naštevajo stalno vsa mogoča »bistvena« vprašanja za Jugoslavijo! Osnovno vprašanje slovenskega gospodarstva, glavno vprašanje našega delovnega ljudstva je vprašanje rudarstva! Konec se mora napraviti temu strašnemu izkoriščanju in izigravanju s strani TPD s tem, da se to vprašanje radikalno reši v prid delavstvu in državni celoti. Trote, ki nič ne delajo, je treba izločiti, rudniki pa naj se izroče rudarjem v dobrobit vsega našega narodnega gospodarstva in delovnega ljudstva!

Rudarjem se obetajo hudi časi

V Sloveniji grozi demon-taža rudnikov

Iz Beograda prihaja usodepolna vest, da bodo državne železnice občutno znižale naročila premoga. To znižanje naročil bo imelo predvsem za posledico občutno zmanjšanje produkcije, tako, da grozi ustavitev dela v par rudniških obratih v Sloveniji. Ustavitev dela v rudnikih v Dravski banovini in znižanje produkcije pa pomeni nove težke čase za slovenskega rudarja, za vse rudarske revirje in vse prebivalstvo teh revirjev, ki posredno ali neposredno odvisi od zaslužka rudarskega delavstva.

Železniške dobave premoga se bodo v celoti znižale za 8000 ton, od te kvote odpade na Slovenijo 5300 ton, dočim bi po ključu smeli utrpeli rudniki v Sloveniji največ 2000 ton.

Trboveljska premogokopna družba napoveduje znižanje produkcije počeni od 1. novembra t. l. dalje. V trboveljski revirjih bi se znižala produkcija od 32.500 ton mesečno na 29.000 ton, v Kočevju pa od 1200 ton na 200. Ker bi bila s tem ubita rentabilnost kočevskega rudnika, kjer je zaposlenih še 95 rudarjev, namerava družba ta obrat popolnoma ustaviti. Nadalje ima namen ustaviti tudi obrat rudnika v Zagorju. Enaka usoda bi utegnila doleteti tudi velenjski rudnik, kolikor njegovo obratovanje ni v zvezi s kalorično centralo.

To pa še ni vse. Železniška uprava je znižala prevzemno ceno premoga rjavega premoga za 5,7, lignita pa za 10%. Grozi nova redukcija že itak mizernih plač naših rudarjev, grozi torej novo gorje, ki bo do vrha napelnilo sajaste doline naših revirjev.

To se ne sme zgoditi! Katastrofo je treba preprečiti, pa naj si že bo na kakršenkoli način.

Rudarji strnite svoje vrste, vse delovno ljudstvo je z vami: preprečimo demontažo rudnikov v Sloveniji, preprečimo katastrofo, ki grozi rudarjem, njihovim družinam in vsemu delovnemu življu v revirjih.

Pojasnilo Delavske zbornice v Ljubljani

Zakaj nastajajo stavke

Na področju Delavske zbornice v Ljubljani zaznamujemo večje število delavskih stavk. To stavkovno gibanje delavstva se z različni strani čisto krivo tolmači. Zato so podpisane zbornice in vse pri njej zastopane strokovne organizacije sklenile dati to-le pojasnilo:

Stavke so izbruhnile v glavnem zaradi skrajno nizkih mezd, slabih delovnih pogojev, zaradi kršenja delovnih pogojev in neizvajanja socialno-zaščitne zakonodaje, zlasti neprimernega ravnanja z delavstvom ter ignoriranja zakonitih zaupnikov in oblastveno priznanih strokovnih organizacij.

Vse stavke imajo samo obrambni značaj in so pri njih sodelovale ter še sodelujejo vse pri Delavski zbornici registrirane zveze delavskih strokovnih organizacij.

Strokovno gibanje povzroča predvsem neobjavljena konkurenca, ki gre na račun delavskih mezd. Nivelizacija

mezd je stalna zahteva vseh Delavskih zbornic v državi in vseh delojemalskih organizacij. Zato je nujno potrebno, da se čimprej sprejme in uveljavi zakon o minimalnih mezdah.

Zato moramo naglasiti, da stavke ne bi zavzemale takega obsega, če bi oblasti posredovale pravočasno in z večjo odločnostjo — zlasti v pogledu izvajanja delavske zaščitne zakonodaje in ščitile upravičene težnje socialno šibkejših, ki so v tej težki gospodarski krizi izpostavljeni največjim izkoriščanjem. Delavstvo ne more nositi vseh bremen sedanjega časa. Delavci in njihove družine živijo v skrajni bedi in pomanjkanju.

Dokler bodo vladale take razmere in dokler bo trajala neobjavljena konkurenca na račun delavskih mezd, bo delavstvo prisiljeno, da se brani in da se za izboljšanje svojega nevdržnega položaja ter za ohranitev osnovnih pravic posluži tudi zadnjega sredstva: stavke.

V Ljubljani, dne 30. julija 1935.

Za Delavsko zbornico v Ljubljani:
Predsednik: Lojze Sedej l. r.

Za Klub Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani:
Peter Lombardo l. r.

Za klub Strokovne komisije za Slovenijo:

Rado Čelešnik l. r.

Za Narodni klub:
Drago Kosem l. r.

Kartel levičarjev v Franciji

V Franciji se še vedno vrše pogajanja med levičarskimi strankami, to so socialisti, republikanski socialisti, neosocialisti in neodvisni socialisti. Jeseni utegnejo sklicati skupno konferenco, ki bo obravnavala vprašanje francoske notranje politike z ozirom na pojav reakcionarnih in fašističnih vplivov.

Predsednik te obrambne koalicije naj bi bil bivši ministrski predsednik in senator Pavel Boncour.

Zopet podunavski pakt

Francoska in italijanska vlada sta izdelali nov načrt podunavskega pakta. Po načrtu se zahteva jamstvo avstrijske neodvisnosti; če pogodbenik krši pakt, se posvetujejo ostali o nadaljnjih korakih; pogodbeniki se ne smejo vmešavati v notranje razmere posameznih pogodbenih držav; končno se pogodbeniki zavezujejo, da ne bodo nudili nobene pomoči, če kdo od pogodbenikov napade drugega pogodbenika.

Kongres Kominterne

Na sedmem kongresu komunistične internacionale v Moskvi je prvi govoril bivši nemški poslanec Viljem Pieck. Iz njegovega govora je posneti politično smer kominterne.

Pieck ugotavlja, da se fašizem danes povsod oborožuje za vojno. Japonska kakor Italija vodita osvajaško politiko. Komunisti bi se temu upirali. — Če bi se Nemčija hotela lotiti neodvisnosti katere malih evropskih držav, tedaj bi bila vojna buržuazije teh dežel proti napadu pravična, ki bi se je moral proletarijat in komunisti udeležiti.

Enotna fronta proletarskih sil sili komuniste, da morajo z vsemi silami braniti tudi najmanjše demokratične svoboščine in pravice parlamentarizma proti fašizmu.

Govor bivšega poslanca Piecka le potrjuje, da je kominterna postavila svojo prejšnjo politiko na glavo, kar lahko ves svet vidi. Epigoni komunizma po evropskih državah te izpremembe kominternine politike ne morejo razumeti. Opustitve svetovno-revolucijske misli in izpreobrnitve k tipičnemu socialpatriotizmu in oportunističnemu kar ne morejo pritrčiti. Toda vse tajenje ne bo nič pomagalo. Izvajanja poslanca Piecka na kongresu kominterne, da je treba braniti parlamentarizem in voditi boj skupno z buržuazijo proti fašizmu v »pravični obrambni vojni«, ne dopuščajo nobenega dvoma več, da si je kominterna rusko državno politiko osvujila ter da jo hoče sedaj osvojiti kot svojo splošno strankino politiko. Tega dejstva ne morejo niti najbolj zveneče fraze, ki jih govori kak inozemski delegat, zabrisati. Taki govori imajo namen, da se inozemskim pristašem ne jemlje poguma ter se jim pokaže le videz resnice. Kdor veruje, prav. Nadaljnji razvoj ga bo kaj kmalu poučil. Izprememba kominternine politike samo potrjuje naše naziranje o razvoju ruske revolucije. Če se pa še tesneje zapleteta med seboj kominternina in ruska državna politika, potem bo boljševidem daleko prekosil najhujši socialpatriotizem. Ne očitamo boljševidem, če sedaj uvidevajo, da je potrebna realna politika. Ne more pa biti delavskemu razredu na tem, da se ga vpreže v voz ruske državne politike, zakaj boj sovjetske unije za svoje uveljavljenje v koncertu velesil, še daleko ni boj za socializem. Kakor uvidevamo potrebo mednarodnega sodelovanja držav, ostanemo vendar mnenja, da je pa delavska razredna politika faktor zase.

Španska reakcija na delu

Obtožnica proti Caballeru dovršena

Višji državni pravdnik španske republike je izdelal obtožnico proti predsedniku socialistične stranke, Largo Caballero, na Španskem. Obtožitelj trdi, da je Caballero glavni krivec oktoberske vstaje ter zahteva zanj 30 let ječe in da mora plačati 1.402.000 peset odškodnine. Razen tega naj Caballero povrne eno dvajsetinko odškodnin za žrtve vstaje državi.

Skoraj eno leto so zbirali gradivo za obtožnico. To pove precej in napoveduje — maščevanje reakcije. »Slovenec« se pri tem smeje srce, in v posebnem uvodniku povečuje špansko reakcijo.

Abesinija in Italija pred Društvom narodov

Za danes je sklicana v Ženevi seja sveta Društva narodov, ki naj obravnava spor med Italijo in Abesinijo. Angleška in francoska vlada sta se zedinili, da naj se obravnava zadeva po členu 15. pakta Društva narodov. Člen 15. določa proceduro, anketo, poročilo svetu in eventualno apel na plenarno sejo Društva narodov. Če svet ne sklene soglasnega sklepa, imata obe strani po poteku treh mesecev svobodno roko, da branita vsaka svojo »pravico in svobodo«.

Italija se razburja

Francija je doslej stala na italijanski strani, ali vsaj aktivno ni posredovala v sporu. Nenadoma se je pa mnenje v Franciji izpremenilo, ki pa ni Italiji tako prijazno. Časopisje poroča o tem dogodku:

Mnenje v Franciji se je izpremenilo čez noč, ki ga je nedvomno povzročil sklep italijanske vlade, da se 40 odstotno zlato kritje lire opusti. Pravo zaledje igre med Londonom in Parizom je šele sedaj daleč vidno. Francija je Italijo ščitila zaradi tega, ker je pripadala zlatemu bloku, proti kateremu angleška banka že leto dni vodi najostrejšo podzemno borbo. Sedaj pa je Italija, takoj, ko se je Lavalu posrečilo, po nalogu francoskega finančnega sveta, dobiti bitko proti pripadnikom devalvacije in s tem proti funtsterlingu, zlati blok razbila. Razkačeni razsajajo še včeraj Italiji prijazni francoski listi, da je francosko zlato, ki se tukaj žrtvuje temnim namenom, na kocki.

Naenkrat je Francija pripravljena, da dobro podpre Anglijo v Društvu narodov, naenkrat so odkrili v Franciji italijansko vojaško šibkost, pomanjkanje denarja, nje kolonialne

politične neuspehe in strašno nevarnost, da utegne vzplamteti panafriško in panislamsko gibanje v črnem delu sveta in v Orientu. Spozna se, kaj v Londonu že dolgo vedo in česa se boje, da bi se utegnili Mussolini-jeva »mala vojna« razviti morda v veliko revolucionarno vojno črnih plemen proti belim kolonialnim gospodom. Zato svare Italijo.

Italija pa noče popustiti. Še vedno vtika denar (angleških, francoskih in USA-bankirjev) in obenem novi moralni kapital v vojne priprave.

Praktični uspeh francoske izpremembe je, da je odslej francoska železnica Djibuti Abeba za prevažanje orožja svobodna, dočim je Anglija obenem sklenila, da uvoz orožja v Abesinijo zaenkrat zapre.

V društvu narodov so mnenja, da se utegne spor med Italijo in Abesinijo še vedno rešiti s sporazumom, če Italija omeji svoje zahteve le na gospodarsko plat in opusti politično. Kakor je pa zgoraj navedeno, je proces pred svetom Društva narodov moralnega pomena in z daljšo dobo, tako, da je danes še težko določiti morebitne posledice spora. Italija izjavlja še v zadnjem trenutku, da si pridržuje svoje stališče.

V vojno z Abesinijo poseže takoj Anglija

Iz egipčanskih vladnih krogov se širi vest, da bo Anglija, čim se prične vojna med Italijo in Abesinijo, takoj zasedla pokrajino Gondar in okolico Tanskega jezera, kjer izvira deloma reka Nil.

dobi od 6. januarja 1935 pa do dneva objave tega ukaza.

Krivi pa s tem niso oproščeni povrnitve, če bi bili napravili škodo privatnim osebam ali državi.

Tajno oboroževanje francoske desnice

Francoski delavski listi so objavili 30. julija vest, da je bilo odpredeljeno iz Pariza po železnici za neko ameriško državo 25 ton orožja in municije. V pristanišče pa je prišel namesto orožja — pesek. Orožje so pobrali iz vagonov na progi Pariz—Rouen fašistični reakcionarci, ki se pripravljajo na napad na levico in na prevzem popolne oblasti. Ker orožje in municija nista prišla na določeno mesto, je jasno, da je orožje ostalo v Franciji.

All si že poravnal narožnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Konferenca za omiljenje težkega položaja rudarjev

Z ozirom na težko situacijo, ki je nastala v rudarskih revirjih, se je obrnila Zveza rudarjev Jugoslavije na Delavsko zbornico v Ljubljani s prošnjo, da skliče čimprej konferenco vseh obstoječih strokovnih organizacij in II. rudarske skupine, ki bo imela nalogo presoditi nastalo situacijo in izdelati primerne predloge za omiljenje težkega položaja rudarjev.

Kakor smo obveščeni, bo Delavska zbornica to konferenco sklicata za 7. avgusta t. l.

Ukaz o amnestiji

Kraljevo namestništvo je izdalo dne 31. julija t. l. ukaz o pomilostitvi za vse kazni in prestopke, ki so bile izrečene ali bi se še izrekle po volilnem zakonu za narodno skupščino z dne 10. septembra 1931 ter dopolnilih z dne 26. septembra 1931 in 24. marca 1933 za pregreške izvršene v

Ljubljanska akcija za ustanovitev Socialistične zveze delovnega ljudstva

Soglasna odobritev celjskega programa

V torek, dne 30. julija t. l. je sklical ljubljanski akcijski odbor prvo konferenco ljubljanskih in okoliških delavskih zaupnikov, na kateri je podal smernice za ustanovitev socialistične politične stranke delovnega ljudstva. Nad 80 zaupnikov se je odzvalo klicu akcijskega odbora v veliki dvorani delavske zbornice. Konferenci je predsedoval s. Sedej, poročali so pa ss. Sedej, dr. Jelenc in Stanko.

V svojih govorih so navajali (prva dva) razvoj dogodkov od 6. januarja 1929 do danes, v katerem je kolebala svoboda ter se šele danes pokazujejo prvi sledovi, da nastopi svobodnejša in demokratičnejša doba. Zadnji, Jevtičev režim, je imel v načrtu fašizem, dasi je obljuboval demokracijo. Prejšnji režimi so smatrali vsako akcijo za protidržavno. Pustili so le kulturne in strokovne organizacije, ki so pa tudi bile jako ovirane v svojem delovanju. V enakem duhu so se vršile zadnje volitve v narodno skupščino, pri katerih ni ljudstvo postavljalo kandidatov, marveč krogi, ki z ljudstvom niti stika nimajo. Sedaj vlada sama obljublja demokracijo, zakone o svobodi, društveni in koalicijski zakon ter organizacijo političnih strank. Mi smo na straži. Ustanoviti hočemo politično stranko, organizirano politično silo, da dobimo primerni vpliv na javno življenje.

Dva poizkusa, da ustanovimo stranko, sta se nam izjalovila. Takih porazov se pa ne plašimo, taki porazi nas le navdušujejo, da nadaljujemo svojo akcijo in svoj boj.

Program, ki smo ga zadnjič predložili z vlogo za odobritev stranke, je bil zavrnjen zaradi 40 točk. Zato smo se zedinili na akcijski program, ki ga je sprejela celjska konferenca.

Vsi, ki se hočejo boriti z nami, imajo vstop v naše gibanje. Dopuščali pa ne bomo filozofiranja in debatiranja o odstotnih marksih, ne bomo se spuščali v meglene fraziranje, ker imamo pred seboj konkretna vprašanja dneva politične svobode, volitev, ukinitve cenzure, svobode govora, vprašanje nezaposlenosti ter še mnogo drugih socialopolitičnih vprašanj. Med temi vprašanji je tudi borba za mezde, ki so sedaj sramotno nizke.

Potrebna je enotnost delavskega razreda s trdnim načrtom. Imeti moramo svojo voljo, sami odločati, kaj hočemo. Drugi nimajo pravice posezati v naše gibanje in kaj drugi hočejo, nas tudi ne briga. Naša volja je enotnost, naš program za interese delovnega ljudstva.

Sklepi celjske konference se potem z odobravanjem sprejmejo na znanje. Složni smo bili v vseh zadnjih akcijah, složno bomo izvojevali tudi stranko in politično svobodo.

Vlada je torej obljubila izpremembo zakonov, ki ovirajo politični in kulturni razvoj. V finančnem zakonu je tudi dobila pooblastilo, da sme izpremeniti zakone. Zakaj je pripustila na željo narodne skupščine, da se z vlado sopesvetujejo nekateri skupščinski odbori o novih zakonih, ni prav jasno. Zdi se pa, da nestanovitni poslanci, ki se love za režimi, niso najbolj napredni in utegnejo vplivati reakcionarno na zako-

nodajo in tudi ne predstavljajo volje naroda, ker so bili izvoljeni po starem volilnem redu. Prvič je dobila opozicija skoraj toliko glasov, kakor Jevtič, in drugič, so bile volitve javne, pri katerih je marsikdo nerad dal svoj glas listi, kakor je zahteval od njega delodajalec. Računati moramo s tem dejstvom, ker je politično še mnogo ljudi sicer svojega mnenja, ki si pa tega javno ne upajo pokazati. Tako je dobil Jevtič ogromno večino mandatov, opozicija pa le nekaj okoli 66. Po izpremembi režima se je pa Jevtiču takoj izneverilo dve tretjini njegovih poslancev. Zato bi bilo treba novih volitev s tajnim glasovanjem in svobodnim političnim gibanjem, državne liste in štetje vseh glasov v državi predvsem. Pri okrajnih listah, ki danes niso primerne ter služijo le krajevnim velikašem, se izgubi mnogo sil in glasov, ki se ne vpoštevajo pri končnem rezultatu.

Nezakonita je konfiskacijska praksa. Tiskovni urad določa, o čem se sme pisati in o čem ne, čeprav imamo tiskovni zakon. Pritožbe proti konfiskaciji ni. Mnenja smo pa, da bi bila država dolžna povrniti škodo listom, če zaplemba ni bila zakonita. Tega danes ni.

Ker je skupščina na dopustu, bodo nove zakone delali najbrže šele jeseni. Od začetka je kazalo, da pojde na bolje. Sedaj se nam pa zbuja bojazen, da narodna skupščina ne bo ugodno vplivala. Vlada naj bi se glede nove zakonodaje posvetovala s krogi, ki niso zastopani v narodni skupščini in ki predstavljajo večino. Mi socialisti imamo pravico to zahtevati.

Če hočete sedaj ustanoviti stranko, morate imeti koncesijo. To naj se odpravi. Moč politične stranke je namreč le v nje programu in delovanju.

Zadnji govornik je apeliral na zaupnike. Siba razdora nas je najbolj tepla. Zaupniki naj povedo sodrugom, da v delavskem gibanju politični prodajalci, izdajalci in provokaterji nimajo mesta.

Demokratični moramo biti in se ne prepirati; naš program je kos papirja, ki je prikrojen za razmere. Imamo še druge zahteve. Mi šele zbiramo sile s temi akcijami. Oni se organizirajo in s tisto pravico se organiziramo tudi mi, da se bomo kot organizirana stranka politično uveljavljali. Cesta v naši organizaciji ne bo odločevala, pač pa pripadniki.

V zmislu navedenih poročil širite našo akcijo od sodruga do sodruga, od sodružice do sodružice. Natančno jim pojasnite težkoče in našo pot, način boja.

Sklicali bomo še konference, da izpopolnimo in razširimo akcijske odbore. Vi sodrugi zaupniki, pa pojdite na delo med delovno ljudstvo, mu vse pojasnite, širite delavski tisk »Delavsko politiko« in »Ljudski glas«, da bodo tudi iz listov poučeni o našem delu, napredku in naši politiki delovnega ljudstva.

Konferenca je izvajanja vzela z odobravanjem na znanje ter zagotavljala, da bodo zaupniki storili vse, da se bo naše gibanje čimprej uveljavilo kot mogočen politični faktor.

Rešenje

Državno tožilstvo v Zagrebu zabraňuje na podlagi čl. 19 zakona o tisku, in v zvezi s čl. 3 zakona o izpremembah in dopolnilih zakona o tisku razširjenje in prodajanje tednika »Radničke Novine« št. 29 od 19. julija 1935, zaradi članka na prvi strani pod naslovom: »Svoboda« v Sloveniji je razpuščena, ker po svoji vsebini vsebuje kaznjivo dejanje, ki se kaznujejo po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

O tem se obveste:
I. Uprava policije v Zagrebu, da to prepoved takoj izvrši in uspeh sporoči sem.
II. Tiskarna »Merkantile« v Zagrebu, Ilica št. 35.
III. Odgovorni urednik: Vojin Gjurajević, Zagreb, Vlaška 70.
Državno tožilstvo.
V Zagrebu, dne 19. julija 1935.
Državni tožilec: Marokino s. r.
(Prevod.)

B. Traven, Bombaž

I. Knjiga

Prevaja Talpa

Stal sem na železniški postaji in se oziral naokoli, katerega izmed domačinov, si so tam postopali ali pa čepeli na golih tleh, bi povprašal za pot.

Tedaj pa je stopil k meni neki moški, ki sem ga videl že na vlaku. Bil je zagorel v obraz in po telesu. Že štirinajst dni nič obrat. Glavo je imel pokrito s starim, širokokrajnim slamnikom. Telo mu je bilo odeto v rdečo bombažasto cunj, ki je bila nekoč brez dvoma srajca. Meča so mu tičala v rumenih platnenih hlačah, ki so bile na petnajstih mestih preluknjane, na nogah pa je nosil sandale, kakršne so v tej deželi v navadi.

Postavil se je predme in se zazrl vame. Prav gotovo ni vedel, kako in po kakšnem vrstnem redu naj izoblikuje besede v stavek, ki mi ga je nameraval reči.

»S čim vam smem postreči?« sem končno vprašal, ko mi je bilo že dovolj čakanja.

»Buenos días, señor!« je začel. Nato je nekajkrat požrl slino, končno pa bruhnil: »Ali

morda veste, katera pot drži v Ixtilochitchautepēc?«

»Čemu pa greste tja?« sem bleknul. Takoj pa sem se zavedel svoje nevljudnosti, ker sem ga povprašal po njegovih osebnih zadevah v deželi, kjer je nevljudno in skoraj žaljivo, če vprašaš koga po njegovem imenu, poklicu, če se zanimaš, odkod prihaja in kam namerava. Zato sem hitro dostavil: »Tudi jaz sem namreč tjakaj namenjen.«

»Potem ste pa gotovo mr.?) Shine?« je vprašal.

»Ne,« sem odvrnil, »toda namenjen sem k mr. Shineju, da bi trgal pri njem bombaž.«

»Tudi jaz nameravam pri mr. Shineju trgati bombaž,« je pojasnil in se razveselil; najbrže zato, ker je našel tovariša za pot.

Ta hip pa je pristopil k nama dolg in močan zamorec ter dejal: »Senjores, ali vesta za pot k mr. Shineju?«

»Cotton picking?« sem vprašal.

»Yes, feller.« Neki črn dečko iz Queretara⁵⁾ mi je dal njegov naslov.

Komaj smo se sporazumeli, je že pridrobnel

²⁾ mr. = mister (angl.) = gospod

³⁾ Greš trgat bombaž?

⁴⁾ Da, tako je.

⁵⁾ mesto v Mehiki.

k nam majhen Kitajec. Široko se nam je zasmejal in dejal:

»Doblo jutlo, senjoles gentlemen! Namelavam tam in bi vas lad plosil, kje je pot?«

Obotavlja je izvlekel iz žepa kos papirja, ga prebral in rekel: »Mi. Shine v Ixtilxo...«

»Stop!« sem ga prekinil in se glasno zasmejal. »Že vemo, kam nameravate, le nikar si ne zlomite jezika. Tudi mi smo namenjeni tja.«

»Tudi cotton pickin' tam?« je vprašal Kitajec.

»Da,« sem odgovoril, »tudi. Šest centavov⁷⁾ za kilo.«

S to mojo pripombo je bil tudi Kitajec sprejet v naše tovarištvo. Tako se je začel ustvarjati proletarski razred in lahko bi začeli takoj s propagando in organizacijo.

Vsekakor pa smo se vsi štirje čutili kakor bratje, ki so se po dolgi ločitvi nenadoma in nepričakovano sešli na tej ali oni tuji in oddaljeni točki naše zemlje.

Pripovedoval bi lahko še, kako je pricapljal k nam še neki zamorec, ki je bil samo na pol tako dolg kakor njegov soplemenjak, a prav tako črn; razen njega pa je prikrmnil v našo družbo še neki Indijanec, rjav kakor čokolada, ki je bil

⁶⁾ Stoj!

⁷⁾ centavos = najmanjša denarna enota v Mehiki.

Grafično delavstvo javnosti!

Zakaj je nastal spor med grafičnim delavstvom in tiskarnami?

Objava Delavske zbornice v Ljubljani na ugotovitve „Jutra“ z dne 31. julija 1935

Dnevnik »Jutro« je priobčil k objavi podpisane Delavske zbornice v Ljubljani, s katero pojasnjemo, zakaj nastajajo številne stavke, dodatki, kjer navaja, da tarifno gibanje grafičnega delavstva ni nastalo iz razlogov, ki jih navaja pojasnilo Delavske zbornice in je torej to gibanje po mnenju tega dnevnika neupravičeno.

Na ta dodatek »Jutra« odgovarjamo:

V naši objavi je našeta kot vzrok mnogih stavk med drugimi vzroki tudi kršitev delovnih pogojev. Jasno je, da je smatrati za delovno pogodbo vse, kar je sklenjeno v zvezi z njo. Lanskega leta, ko je bila sklenjena delovna pogodba za delo v grafičnih podjetjih v dravski banovini, je bil obenem sklenjen sporazum med obema grafičnima organizacijama — med delodajalsko in delojemalsko — s katerim je bilo sklenjeno tudi to-le določilo:

»b) Nobena od obeh strank ne zagreši nikake agresivnosti,

ki bi ta sporazum in tarifni položaj ogražala. Obe stranki nastopita skupno proti podjetju, ki bi med tem časom kjerkoli v državi izvršilo kake priprave. V takem primeru Vrhovna komisija Tarifne vzajemnosti izključi prizadeto podjetje iz Tarifne vzajemnosti in ravna z njim kot z netarifiranim podjetjem.«

Narodna tiskarna v Ljubljani je to točko sporazuma grobo kršila, kajti to podjetje je izvršilo priprave za napad na delavstvo s tem, da je tajno nadalje izučevalo tri lajike iz svojega uradniškega kadra na tastaturi stavnega stroja, da je podpiralo razne grafičarje, ki jih je organizacija morala disciplinirati zaradi nerednosti in zaradi prestopkov; da je vzdrževalo dogovore z nekaterimi neorganiziranimi delavci, da nastopijo v primeru tarifnega gibanja, in slično.

Kršitev sporazuma med obema organizacijama, ki je sestaven del kolektivne pogodbe, je isto kot kršitev

pogodbe same. Dejanje Narodne tiskarne, ki je povzročilo spor med grafičnimi delavci in tiskarnami, je torej obsežno v naši ugotovitvi, da povzročajo stavke med drugim tudi kršitve delovnih pogojev.

Zaradi takega postopanja Narodne tiskarne ni moglo delavstvo doseči nobenega zadoščenja in tudi ni moglo doseči, da bi se proti Narodni tiskarni zaradi kršitve sporazuma nastopilo tako, kot to sporazum določa, ker je delodajalska delegacija prvotno odklanjala sklicanje seje Vrhovne komisije, da razpravlja o tej zadevi, pozneje pa sploh ni hotela resno govoriti o tem, češ, da so dognanja delavske organizacije le domnevanja in ugibanja, ki so brez podlage.

Pa kljub vsemu temu ni delavstvo izstopilo iz podjetja. Narodna tiskarna je delavstvo 30. junija t. l. sama izprla. Tega dne — torej v času, ko je še veljala kolektivna pogodba — je Narodna tiskarna zaprla vrata svojega obrata, jih zastražila ter ni dovolila vstopa svojemu osebju, ki

je hotelo tega dne na delo. To se je ponovilo tudi naslednjega dne, to je 1. julija.

Poleg vsega pa je Narodna tiskarna izprla svoje delavstvo že 30. junija, četudi so delodajalski zastopniki na zadnjem sestanku dne 28. junija ob pol 19. uri zvečer zahtevali, da delavska organizacija odgovori na njihove ultimativne predloge do 1. julija. Narodna tiskarna ni čakala, da 1. julija delavska organizacija odgovori, nego je prelomila z delavstvom že 30. junija.

Sicer pa nas je organizacija grafičnega delavstva obvestila, da pripravljala obsežno publikacijo, kjer bo javnosti z dokumenti in z dokazi pojasnila začetke vsega spora in bo tudi detajlno obrazložila, kdo in zakaj je povzročil spor, ki ga ta čas doživljamo. Javnost bo imela tedaj priložnost, da docela spozna vzroke in povzročitelje tega spora.

V Ljubljani, dne 31. julija 1935.

Delavska zbornica v Ljubljani;

Lojze Sedej, predsednik, l. r.

„Jutro“ išče vzroka gibanja grafičnega delavstva

Znan je izrek: »Držite tatu!« Tako se obnaša tat, ki je bil zasačen pri dejanju, pa bi rad speljal zasledovalce na napačni sled. Pa je ta vzklík že tako star, da mu gre le redkokdo na led.

In gospodje pri »Jutru« se obnašajo prav tako. Prelomili so lanskoletni sporazum, storili so vse, da se pripravijo za napad na grafično delavstvo, storili so vse, da bi lahko pognali svoje 20- in večletne uslužbenke na ulico — in tudi one, ki niso bili samo pridni in vestni delavci, nego tudi politični sodelavci — in 30. junija so tudi dejansko zaprli vrata pred svojim osebjem, pa vendar kriče na vse grlo, da jih je grafično delavstvo potisnilo v sedanjí položaj in da so sami nedolžni najmanj tako kot Pilat, ko si je po obsodbi umil roke.

»Jutro« je že 30. junija, torej onega dne, ko je Narodna tiskarna izprla delavstvo, pisalo, da se uganja proti Narodni tiskarni, zlasti pa proti njenemu časopisju, politična intriga. In grafično delavstvo, ki je do tedaj vedno vedelo, kaj hoče in zakaj se bori, je nasedlo nekomu, da mu služi za orožje proti naprednemu časopisju. Tako je filozofiralo »Jutro« in pri tem naivno zavijalo oči, kakor da ne bi vedelo, kaj so počeli, preden je prišlo do spora, gospodje pri Narodni tiskarni in kakor da ne bi vedelo, kaj vse so že leta in leta pripravljali posamezni lastniki Narodne tiskarne, da bodo čimbolj oboroženi za napad na grafično delavstvo in za napad na njegovo organizacijo.

Organizacija grafičnega delavstva je zlasti nekaterim gospodom v Narodni tiskarni že od nekdanj trn v peti. Nikakor ne morejo razumeti, kako je to mogoče, ko se vsepovsod znižujejo mezde delavstva, da tega ni mogoče napraviti v Narodni tiskarni. Ne morejo razumeti, da je grafično delavstvo v položaju, da se brani pred skrajnim eksploatiranjem. In kadarkoli je kak zastopnik grafične organizacije posredoval v Narodni tiskarni zaradi kakršnekoli zadeve, že mu je bilo servirano: »Kdaj bo že potekla veljavnost tarife, da bomo lahko nastavili študente in mlade inženjerje in da bo delavstvo zadovoljno z današnjemu času primernimi mezdami!« Na vprašanje, kakšne naj bodo času primerne mezde, je bil odgovor: »Saj delajo delavci dandanes po 3 dinarje na uro!« To niso izmišljene besede, nego so to besede, ki so prihajale iz ust merodajnega predstavnika Narodne tiskarne, in ki niso bile izrečene samo enkrat in samo eni osebi, nego večkrat in raz-

nim osebam.

V želji, da pride Narodna tiskarna vendar enkrat v položaj, da potisne grafično delavstvo ob steno in ravna z njim kakor ji bo volja, je začelo podjetje s pripravami.

Ničesar ni delavstvo storilo pred leti. Niti se ni zavedalo, da lastništvo Narodne tiskarne ni zadovoljno s svojim osebjem. Osebe si je nasprotno celo domišljevalo, da je zelo priljubljeno in da ima zasigurano doživljensko eksistenco. In že takrat je Narodna tiskarna poslala nekega visokega gospoda v Berlin, da se podrobno seznaní z mehanizmom stavnih strojev, da bo lahko v korist podjetju, ko bo nastala potreba, da se bo moralo stavne stroje popravljati. In že takrat so se na tastaturi stavnega stroja učili nekateri drugi gospodje, ki običajno pišejo le s peresom, in ki hočejo igrati tudi drugače v javnem življenju vidno vlogo. Tudi lanskega leta ni grafično delavstvo storilo ničesar in je živelo brezskrbno, delalo mirno in pridno, pa se je nenadoma izkazalo, da Narodna tiskarna tajno izučuje stavkolomce. Ob nedeljah so se trije iz uradniškega kadra pri naprednem časopisju učili črne umetnosti. Za zaigranimi okni in za zaprtimi vrati se je to go-dilo.

In sedaj pride »Jutro« in kriči po vsej Sloveniji in sugerira javnemu mnenju, da je Narodna tiskarna napadena iz političnih razlogov in da je grafično delavstvo nastopilo iz istih razlogov proti naprednemu časopisju, ki ga hoče popolnoma uničiti.

Pa je bil tudi lanskega leta, kljub nezaslišanemu početju Narodne tiskarne, z veliko težavo končno vendarle dosežen slab sporazum. V tem sporazumu je bilo določilo, da ne sme nobeno podjetje pripravljati ničesar proti grafičnemu delavstvu, ker se bo sicer proti takemu podjetju postopalo s strani delojemalcev in delodajalcev tako, kakor se postopa proti netarifiranemu podjetju. Ko je bila predlagana in nato sklenjena in podpisana tudi ta točka sporazuma, je bila mišljena pri tem Narodna tiskarna in njeno početje pred tem sporazumom. Pošteni ljudje so mislili, da bo sedaj mir in da Narodna tiskarna ne bo nadaljevala s svojim nečuvenim in s sporazumom zabranjenim početjem. Pa so se zmotili vsi ti pošteni ljudje. Narodna tiskarna je šla svojo pot. Nadaljevala je z učenjem stavkokazov, ki so se nadalje učili na tastaturi stavnega stroja, in mnogi gospodje danes priznavajo, da je imela Narodna tiskarna vse do 1.

junija pripravljen kader stavkolomcev in da je do tega dne podpirala vse one, ki so se obvezali, da bodo pri sporu z grafičnim delavstvom krumirili.

In vendar je »Jutro« že 30. junija, ko je Narodna tiskarna vrgla svoje osebe na cesto, zakričalo, da uganja grafično delavstvo iz političnih razlogov opasno razdiralno delo, naperjeno proti naprednemu časopisju.

Ni daleč čas, ko se bo javnost začudeno vpraševala, kako je mogoča tolikšna hinavščina.

V dokaz, da je grafično delavstvo iz političnih razlogov ogražalo napredno časopisje, navaja »Jutro«, da je osebe Narodne tiskarne uganjalo pasivo in izvajalo sabotažo.

O kaki sabotaži ni govora. Res pa je, da večne tarifne revizije vplivajo na razpoloženje delavstva. Res je, da je bilo delavstvo v Narodni tiskarni do skrajnosti ogorčeno, ko je videlo in vedelo, kaj počenja podjetje, pa se ni moglo braniti, ker delodajalci niso hoteli sklicati seje foruma, ki bi moral o kršenju sporazuma po Narodni tiskarni razpravljati. Ogorčeno je bilo osebje nad početjem Narodne tiskarne in je samo po sebi razumljivo, da tako delavstvo, ki se ga leto za letom bije v obraz in proti kateremu se pripravljala napad, ki naj se izvrši čez nekaj tednov, ne more delati z veseljem in z elanom in z naprežanjem skrajnih sil, kakršno je pri dnevnikihi potrebno, če hoče dnevnik pravočasno iziti. Tudi pri »Jutru« in pri »Slovenskem Narodu« je delo urejeno tako, da v prvih delovnih urah ni mnogo rokopa, da pa se nabere dela v zadnjih delovnih urah in tedaj mora delavstvo napeti vse sile, da delo pravočasno dovrši. In dokler vladajo v podjetju zdrave razmere, dotlej ne more nobeno lastništvo katerega koli lista trditi, da ne bi delavstvo storilo vsega, kar je v interesu časopisja. Nihče in nikjer pa ne more zahtevati, da bi delalo z ljubeznijo delavstvo, katerega se hoče za vsako ceno potisniti ob tla, in da bi z navdušenjem delalo delavstvo, ki se ga po krivdi nekaterih gospodov v enem samem podjetju meče vsako leto na natezalnico, se ga ograža y eksistenci in se ga vsako leto peha v negotovost.

In ker je delavstvo v svojem ogorčenju reagiralo, vpije »Jutro«, da uganja politične akcije. Gospodje pa niso hoteli razumeti, da se proti delavstvu nekaj pripravljala in da so nerednosti le znak, da je delavstvo upravičeno nezadovoljno.

Nekdaj je bilo v Narodni tiskarni drugače. Delavstvo je bilo zadovoljno, vladale so skoro patrijarhalne razmere in delavstvo je ljubilo podjetje in njene lastnike tako, da je bila organizacija čisto celo v skrbeh, če je to delavstvo zanesljivo in če bo vselej organizaciji zvesto. V sporih med delodajalci in delojemalci je vplivala Narodna tiskarna vedno pomirjevalno in Narodna tiskarna je bila podjetje, ki je pomagalo, da se je vsak spor rešil objektivno in — če je bilo le mogoče — ugodno za delavstvo. Prišlo pa je drugo lastništvo in z njim drugačno ravnanje in gledanje na delavstvo in protidelavski vpliv je zaneslo to podjetje tudi v delodajalsko organizacijo, kjer se je kmalu znašlo z nekaterimi ostalimi podjetji ter zasekalo prepad med do tedaj složno sodelujočimi grafičnimi delodajalci in delojemalci.

In »Jutro« še vedno išče vzrokov spora. Tudi objavo Delavske zbornice je uporabilo v to svrhu. Delavska zbornica odgovarja in ta odgovor prinaša tudi današnja številka »Delavske politike«. Jasen je ta odgovor in morda se bo sedaj moglo orientirati tudi »Jutro« in dognati, zakaj je mogla Narodna tiskarna že 14 dni prej ugotoviti, da je delavstvo nezadovoljno in ogorčeno.

Pa ni bilo nezadovoljno in ogorčeno le grafično delavstvo v Narodni tiskarni. Nezadovoljno je bilo tudi v nekaterih drugih podjetjih. Zlasti v onih, za katere je znano, da stoji vedno v prvi vrsti, kadar je treba udariti po delavstvu. In to nezadovoljstvo so lahko opazila in občutila vsa ta podjetja. Morda »Jutro« za to ne ve ali pa noče vedeti. Res pa je, da je bilo ogorčenje delavstva v Narodni tiskarni največje, ker je bila Narodna tiskarna sama in v družbi z ostalimi podjetji najostrejša nasprotnica grafičnega delavstva in se je najbolj odločno trudila, da z vsemi sredstvi ruši sedanji delovni položaj grafičnega delavstva.

Miru bi privoščili delavstvu. Dali bi mu gotovost in eksistenčno varnost. Rešili bi ga vsakoletnega natezanja živcev z zahtevami po revizijah delovnih pogojev in po redukcijah prejemkov, pa bi ne nastalo ničesar in v svojem osebju bi imeli pridne delavce in politične simpatizerje. Tako pa ste obrnili siloma grafično delavstvo proti sebi in po grafičnem delavstvu boste dobili obrnjeno proti sebi vse delavstvo in namoščenstvo in ni daleč čas, ko bo vsa naša javnost storila vse, da bo marsikdo živel le še kot spomin.

Mlada inteligenca naj ruši eksistence!

Ko je Narodna tiskarna pognala na ulico svoje delavstvo in ko je spoznala, da ji ne morejo služiti dovolj po vsej državi nabrani stavkolomci, tedaj je objavilo »Jutro-inserat, da vabi mlado inteligenco: inženjerje, absolvente srednje tehnične šole, in druge, da vstopijo kot »sotrudniki« v podjetje. In v člankih »Jutra« je javnost čitala, kako je nastopil čas, da si mlada inteligenca prisrbi eksistenco in se posluži izredne prilike, da vstopi v grafično obrt. Naglasili so, da so odprli vrata v grafično panogo na stečaj mladi inteligenci, ki v tem poklicu preje ni mogla najti kruha.

Poziv je zelo naiven. Mlada inteligenca in sploh vsa mladina je idealna, poštena in pravična. Zlasti mlada inteligenca je up naroda, od nje pričakuje ljudstvo boljših časov, večje morale, večjega poštenja in več iskrenega socialnega čustvovanja. Vsa mladina, zlasti pa mlada inteligenca, dviga danes visoko prapor dela in borbe za novo bodočnost.

In na to inteligenco so se obrnile oči gospodov pri Narodni tiskarni. Mlada inteligenca naj skoči delavstvu za hrbet, naj ubije in poruši eksistenco družinskih očetov, naj pomaga vreči delavstvo, ki se bori za kosček kruha. Kdor kliče mladino k takemu poslu, naj bi si preje obesil mlinski kamen za vrat, kajti s tem kvari našo idealno mladino in ubija v mladih srečih vsako moralno. Vemo, da kapitalizem ni izbirčen pri sredstvih, kadar nastopa proti delavstvu, vendar mora proti takemu početju, ko se vlačijo v umazan pošel mlado inteligenco, nastopiti vsa javnost.

Kaj ni bilo onih gospodov, ki so prišli na tako ogabno misel in ki so napisali tak poziv, prav nič sram? Ali je res že zamrl

vsak čut, za dobro in slabo. Ali ni skrajno brezobzirno, da se mlado inteligenco, ki je v skrbeh za svojo bodočo eksistenco, zavrača na krivca pota? Kaj res mislite, da je mlada inteligenca stradala leta in leta, da se je prerila skozi vse študije, le zato, da bo sedaj služila kot orožje v boju proti delavstvu? Kaj mislite, da bo mlada inteligenca kdaj padla tako nizko, da bo iskala svoje eksistence na ruševinah eksistence drugih, morda na ruševinah eksistence lastnih očetov?!

Inteligenca ne bo šla po tej poti. Ona je doštudirala, da se posveti svojemu poklicu, da se posveti onim življenjskim nalogam, za katere jih je študij usposobil.

Mlada inteligenca odklanja sirenske glasove. Zastopnik mlade inteligence je govoril na zborovanju grafičnega delavstva in rekel med drugim: »Mladi inteligent, neglede na to, ali je v akademskem ali kakšnem drugem poklicu, je ob vsaki priliki, ko gre za pošteno delavsko borbo, na strani delavstva. Drugeje tudi biti ne more, kajti njegova borba za obstanek, je enaka delavčevi borbi. — Od trpljenja so izvzeti samo tisti, ki imajo dobre rodbinske zveze, razne politične strice in tete. Zato je potrebno, da se združijo vsi delavci, ročni in duševni, ter združeni priborijo zmago pravici in poštenosti.«

Krepak je odgovor. Takih odgovorov bo še mnogo. In če ni sram gospodov, ki bi radi izrabili težak položaj brezeksistence mlade inteligence in jo vabijo v podlo dejanje, jih bo sram tedaj, ko bodo videli, s kakšnim zaničevanjem gre vsa mladina mimo onih, ki bi ji radi oblatili poštenje, čast in ponos.

Naprednost gospodov okoli Narodne tiskarne

Gospodje iz »Jutrove« dežele so bili vedno polni naprednjaštva. Bili so od sile nacionalni in so sploh goreli za narod in njegov blagor. Zelo jih je bolelo, če je slovensko ljudstvo tavalno v temi srednjega veka, in zelo so bili v strahu za usodo slovenskega naroda, če se je kje zgnil kak tujerodec ali če se je kaj dogodilo, kar ni bilo v popolnem skladu z njihovim pojmovanjem nacionalnih interesov.

V tej skrbi za narodov blagor, v skrbi za povzdigo nacionalne zavesti slovenskega ljudstva in v brigi za narodne interese slovenskega naroda so izdajali in še izdajajo napredno časopisje, ki naj brani napredno in nacionalno stvar.

Sedaj pa je Narodna tiskarna v boju z grafičnim delavstvom. V boju je prav za prav z delavstvom, ki je bilo tudi desetletja v tem podjetju in ki je sodoživljalo vso skrb za napredno in nacionalno stvar in ki je za napredno in nacionalno misel tudi marsikdaj sodelovalo. In sedaj se je pokazala prava nacionalnost gospodov okoli Narodne tiskarne.

Odhiteli so v Subotico in v razne

kraje ob madžarski meji in tam so nabrali Madžare in Nemce, da sedaj izdelujejo napredno časopisje, ono napredno časopisje, ki se bori za narodni blagor, za narodne koristi, za nacionalno in napredno stvar. Naše napredno časopisje izdelujejo torej danes Madžari, domače delavstvo pa je Narodna tiskarna pognala na cesto. Kaj je spomin na Janka pusto že docela obledel?!

Poleg Madžarov in Nemcev so zaposleni tudi tuji državljani. Pa jih še vedno iščejo. In tudi čistokrvni Italijani bi jim bili dobrodošli.

Ljudstvo, ne sodi ljudi po besedah! Besede so lažne in ostanejo vedno le besede. Po dejanjih jih sodi, po dejanjih jih spoznavaj!

Kadar bodo prišli po tvoje zaupanje, kadar bodo hoteli, da jim izročiš mandate in narodno zastopstvo, tedaj pokaži s prstom na dejanja, ki jih v Narodni tiskarni uganjajo od 30. junija dalje.

Narodno zastopstvo ne more biti samo kšeft, samo zaslužek, narodno zastopstvo pripada ljudem, ki tudi z dejanji delajo za ljudske koristi.

S častjo primorskih beguncev se igrajo

Bratsko čutimo za naše primorske rojake tedaj, če delamo to, kar je našim primorskim rojakom v korist in jim ne ograža ugleda in časti. Bratstvo je pravo takrat, če delamo v korist primorskih rojakov ne zaradi sebe ali zaradi svojega dobička, nego zaradi rojakov samih in zgolj iz bratskih čustev.

Naši primorski rojaki žal marsikdaj krivično trpe zaradi neprimernega ponašanja kakkega posameznika. Dejanje enega samega se v javnosti rado generalizira in tako trpi ugled vseh. Po krivdi nekaterih posameznikov je moral že marsikdaj po nedolžnem občutiti naš primorski živelj marsikako grenko krivično obtožbo.

Vse primorske rojake težko ogražamo, če privabljamo posamezne primorske rojake k poslu, ki ni združljiv z vsemi pojmi časti. In vse primorske rojake, ves naš primorski živelj težko ograža že leta in tudi sedaj Narodna tiskarna v Ljubljani s tem, da išče med našimi primorskimi rojaki stavkolomce, ki naj služijo v boju proti grafič-

nemu delavstvu. Že od nekdanje Narodne tiskarne vzela skoro slehernega grafičarja, ki je bil po rodu iz primorskih krajev, na piko in ga hotela omrežiti za svoje namene. Mnogi so take poskuse zavrnili. Nekaj pa jih je Narodna tiskarna pritegnila in ti so danes orožje proti delavstvu, ki ga je podjetje pognalo na cesto.

Mnenja smo, da je s tem ugled primorskega življa ogrožen. Prav bi bilo, da bi naši rojaki nastopili proti takemu početju, proti izrabi težkega gmotnega položaja posameznikov, proti pehanju svojih ljudi v krumirski posel, kjer naj se skupaj z Madžari in Nemci bore proti domačemu delavstvu in proti poštemim primorskim grafičarjem, ki so tudi na ulici in se bore za svoj dobrobit.

Primorski rojaki so hvaležni, če jim da kdo možnost častnega preživljanja in če jim kdo preskrbi pošten kosček kruha. Odklanjajo pa vsak nemoalen in nečasten posel, ker so in hočejo ostati pošteni in častni ljudje.

Kaj je z Učiteljsko tiskarno?

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je bilo vedno podjetje, s katerim je živel delavstvo v najlepši slogi. Niti delavstvo niti organizacija nista imela v tem podjetju nobenih sporov in vsaka najmanjša zadeva je bila gladko izravnanja. Če je Učiteljska tiskarna česa potrebovala, ji je organizacija do skrajnih možnosti ustregla. Če je kak posamezni član osobja v tem podjetju potreboval kako pomoč,

mu je podjetje pomagalo, kolikor je bilo mogoče. Sploh so živeli delavci v tem podjetju v največji harmoniji. Tako je bilo razmerje leta in leta.

Tudi lanskega leta med tarifnim sporom, ko je grozila stavka grafičnega delavstva, je bila Učiteljska tiskarna med podjetji, ki so odkrito in možato nastopila proti trdovratnemu odklanjanju slehernih delavskih želja. Zlasti njen predsednik g. Engel-

bert Gangl je nastopil odkrito, pošteno, častno in možato in povedal, da tam, kjer se delavstvo krivično napada, njega ne bo.

In letos je prav isti položaj. Prav tako, kakor lanskega leta, nastopajo zastopniki delodajalcev proti najupravičnejšim predlogom in željam grafičnega delavstva. Položaj je še tem težji, ker so podjetja prešla celo v napad. Učiteljska tiskarna pa ne zastopa lanskega stališča. Spremenila se je. Doslej dela tako, kakor dela mnogo drugih podjetij. Ali je to Učiteljski tiskarni v korist? Ali ne bodo zaradi tega trpeli njeni interesi? In ali je prav, da Učiteljska tiskarna nastopa proti delavstvu, ki je vedno vršilo svojo dolžnost, s katerim ni imelo nobenih sporov in neprilic, in ki je imelo vedno pred očmi interese podjetja, v katerem je zaposleno?

Nikomur nočemo ničesar očitati, vendar je res, da je Učiteljska tiskarna postala veliko, zdravo in trdno podjetje pretežno po zaslugi svojega dobrega vodstva in po zaslugi pridnih rok grafičnega delavstva. Kaj ne bi bilo prav, da se podjetje v trenut-

kih, ko je osobje v potrebi, revanžira!?

In vsej javnosti je znano, kako se je učiteljsko borilo za izboljšanje svojega položaja. Vsa javnost ve, da ima učiteljsko lepo in ugledno strokovno organizacijo, ki se bori med drugim tudi za dobrobit učiteljsva. Kaj je to v redu, da se Učiteljska tiskarna bori enako, kakor vsa druga podjetja, proti grafičnemu delavstvu? V tem leži brez dvoma precejšnje nasprotje.

Morda pa je Učiteljska tiskarna le slučajno v boju z grafičnim delavstvom. Dejstvo, da je Učiteljska tiskarna last učiteljsva, ki je preživelo že težke čase, ko se je s svojo strokovno organizacijo borilo za boljše položaj, in dejstvo, da ima Učiteljska tiskarna sokolski tisk, ki gotovo ne more biti tam, kjer se vrši borba proti delavstvu, govori za to, da je Učiteljska tiskarna zašla v protidelavsko fronto le po nerazumljivi zmoti in slučajni pomoti.

Prav bi bilo, da bi Učiteljska tiskarna stopila na ono pot, ki jo je hodila nekdanj. Spori z delavstvom ji niso prav nič potrebni in brez njih bo gotovo lepše uspevala.

Javen shod grafičnega delavstva v Mariboru

V torek, dne 30. julija zvečer je sklicalo poverjeništvu Zvezne organizacije SGRJ v Mariboru informativen shod v Gambrinovo dvorano. Namen shoda je bil, pojasniti javnosti ozadje spora v grafični industriji, da bo mogla javnost sama pravilno presoditi, koliko so vredni izpadi, ki se v zvezi z izprtjem grafičnega delavstva neprestano pojavljajo v »Jutrovih« časopisnih stolpcih.

Gambrinovo dvorano je napolnilo delavstvo in nameščenstvo vseh vrst in poklicev, navzoči pa so bili tudi obrtniki in meščanstvo.

Shod je otvoril tov. Vinko Sternad, ki je pozdravil vse navzoče, na kratko obrazložil namen shoda, kot apel grafičarjev na vso pošteno javnost.

Pevski zbor »Grafičnik« je pod taktirko g. prof. U. Vrabea ubrano zapel »Delavski pozdrav«, za kar je žel velik aplavz.

Nato je predsednik shoda podal besedo prvemu govorniku, predsedniku Zvezne organizacije Saveza grafičarjev iz Ljubljane, tov. Drago Kosmu. Živalno pozdravljen je govornik izvajal:

Dragi prijatelji in prijateljice!

Vsa javnost pozna grafično organizacijo. Javnost ve, da je organizacija grafičnega delavstva najstarejša strokovna organizacija v naših krajih, da je ta organizacija najbolj izgrajena in da ta organizacija najbolje skrbi za svoje članstvo in ga najuspešneje brani. Javnost pa pozna organizacijo grafičnega delavstva tudi z druge strani. Leta in leta je lahko opazovala, kako sodeluje delavska grafična organizacija složno roko v roki z delodajalci pri vseh vprašanjih, ki se nanašajo na grafično industrijo. Vseposod, kjerkoli je bilo potrebno storiť karkoli v prosep grafične industrije, tam je bila delavska grafična organizacija prva, ki je storila vse, da je koristila celotni grafični industriji. Marsikdaj se je navajalo složno sodelovanje grafičnih delodajalcev in delojemalcev kot vzgled, kako je potrebno delati v interesu obrti, v interesu gospodarstva in kako je mogoče skrbeti za dobrobit posamezne gospodarske panoge.

Tako gledanje javnosti je bilo pred leti upravičeno. Grafična organizacija je od nekdanj z veliko požrtvovalnostjo sodelovala povsod, kjerkoli je bilo njeno sodelovanje v interesu industrije. Že leta 1922. je delavska grafična organizacija dokazala, da zna nesebično gledati na interese grafične industrije in da je pripravljena celo na žrtve, da tako podpre razvoj te industrije. V tem letu so se vršila prva pogajanja za kolektivno pogodbo, ki naj ureja delovno razmerje vsega grafičnega delavstva

v državi. Ta pogajanja so se vršila v takozvani zlati dobi, ko je bila konjunktura na višku, ko so bila grafična podjetja do vrha natrpana z naročili, ko se je tiskovine preplaval, ko je primanjkovalo delavcev, skratka v dobi, ko so vse tiskarne žele ogromne dobičke. Organizacija grafičnega delavstva bi tedaj mogla eksploatirati položaj in zahtevati najugodnejše delovne pogoje. Tako so v tistih časih tudi zahtevali radikalnejši elementi, ki so se takrat nahajali v raznih delavskih organizacijah, pa tudi v naši organizaciji. Vodstvo organizacije pa je v sporazumu z ogromno večino članstva pōtislnilo radikalnejše člane ob stran in doseglo pristanek, da se tudi v zlati dobi najboljše prosperitete ohrani objektivno stališče in dela le za primerne delovne pogoje. In sklenjena je bila tedaj kolektivna pogodba, ki je odpravila mnogo dotedanjih ugodnosti, ki jih je imelo grafično delavstvo po raznih krajih, in je v celoti celo zaostajala za delovnimi pogoji v kolektivnih pogodbah marsikaterih druge stroke. — Tako je torej že tedaj delavska grafična organizacija pokazala, da želi složnega normalnega sodelovanja z delodajalci.

In pozneje sta obe organizaciji stalno sodelovali. Kjerkoli je bil potreben nastop obeh organizacij, je naša organizacija sodelovala z elanom in z največjim požrtvovanjem. V vseh vprašanjih, ki so se nanašala na napredek grafične industrije, je naša organizacija sodelovala iniciativno, aktivno in čisto prav za prav pritegovala delodajalsko organizacijo k večji delavnosti v prosep industrije. Delavske organizacije so naše sodelovanje marsikdaj opazovale z nezadovoljstvom in so naglašale, da organizacija grafičnega delavstva skoroda ni prava sindikalna delavska organizacija, ker je njeno delo uprav cehovsko.

Pozneje pa je nastopila v grafični industriji stagnacija. Ni bila to kriza, kakršno so preživljale druge gospodarske panoge. Kajti kriza v drugih gospodarskih panogah je ustavljala cele obrate, pognala tovarne v konkurz itd. V grafični industriji niso cele tiskarne ustavljale obratov — govorim glede na položaj v dravski banovini — tiskarne niso propadale, nego so se le zaradi pomanjkanja naročil zmanjšali dobički posameznih podjetij. In v tem času smo imeli zopet pogajanja za kolektivno pogodbo. Vsakdo bo pričakoval, da so se v tem času delodajalci revanžirali. Ker so bili delavci v času dobre konjunktore, v takozvani zlati dobi, popustljivi, objektivni in uvidevni ter niso eksploatirali ugodnega položaja, ko bi lahko izsilili pretirane zahteve, bi bil sedaj čas,

da bi se delodajalci revanžirali enako in ne bi eksploatirali položaja, ki je v času slabše konjunkturo ugodnejši zanje. Zgodilo pa se je obratno. Čim so nastopili težji časi, ko podjetja niso dosegala več tolikšnih dobičkov, že so začeli delodajalci pritiskati na delavstvo z vso silo.

Popoln prelom pa je nastal nekako v letu 1928., ko je začela vplivati na razmerje med grafičnimi delodajalci in delojemalci »Narodna tiskarna« v Ljubljani. Ta se je nenadoma postavila v pozicijo najkrutejšega kapitalista. Zlasti dr. Brezigar in njegova okolica so stali v ospredju. »Narodna tiskarna«, ki je bila nekdanje najljubljene podjetje, na katerega se je moglo delavstvo nekajkrat s pridom nasloniti, je postala najhujši ostrilec in nasprotnik grafičnega delavstva.

Namere Narodne tiskarne so se jasno pokazale zlasti lansko leto. Lansko leto so se vršila pogajanja za novo kolektivno pogodbo za delo v grafičnih podjetjih. Delodajalci so tedaj postavljali pri pogajanjih zahteve, s katerimi so hoteli delovne pogoje grafičnega delavstva zredcirati za več nego polovico. Predvsem so hoteli grafičnemu delavstvu vzeti praznike in dopuste, znižati plače in še prav posebno znatno znižati plače pomožnemu delavstvu. In sredi teh pogajanj smo mogli nenadoma ugotoviti, da »Narodna tiskarna« tajno izučuje stavkolomce in da vrši najrazličnejše priprave, da naskoči grafično delavstvo ob prvi priliki. Tedaj je postalo še bolj jasno, da je »Narodna tiskarna« delavstvu skrajno sovražna in da bo storila vse, da ga pritisne ob tla. Pa tudi izjave najmerodajnejših gospodov okoli »Narodne tiskarne«, ki so povedale, da podjetje komaj čaka, da se iznebi kolektivne pogodbe, da bo lahko nastavilo mlade študente za nizko ceno, grafično delavstvo pa bo lahko delalo za 3 Din na uro, če bo hotelo, so dokazovale, da se »Narodna tiskarna« pripravljala, da definitivno prelomi s svojim osebjem.

Lanskega leta po velikih težavah ni prišlo do stavke. Nek zasilen sporazum je bil sklenjen, ki pa je nosil v sebi že kal letošnjega spora.

In prva je bila tudi letos »Narodna tiskarna«, ki je kršila lanski sporazum. Privabljala je neorganizirano delavstvo, poučevala stavkolomce in vršila najrazličnejše priprave. Medtem pa sta se začeli stranki pogajati. Na teh pogajanjih je vsaka stranka mogla predlagati svoje predloge. In kakor imajo pravico delodajalci, da predlagajo, tako imajo isto pravico tudi delavski zastopniki. In te pravice so se delavski zastopniki poslužili. Ko so delodajalski zastopniki predlagali, da naj se kolektivna pogodba podaljša za eno leto, so naši zastopniki predlagali, da naj se obnovi kolektivna pogodba za pet let kot je bil to v grafični industriji vsepovsod običaj. Utemeljevali smo svoj predlog, da ni mogoče grafičnega delavstva vreči vsako leto na natezalnico in ga pahnuti v skrb za svojo eksistenco in v negotovost, in da je večletni mir potreben tako za nemoteno obratovanje grafičnih podjetij kakor tudi za grafično organizacijo, ki nima samo naloge, da se bori za kolektivne pogodbe, nego ima krepko izdelano humanitarno, gospodarsko in prosvetno delo v organizaciji, kateremu bi se hotela vendar že enkrat resneje posvetiti. Delodajalci so predlog za petletno kolektivno pogodbo odklonili, pa smo predlagali, da naj se sklene za štiri leta.

Tako so potekala pogajanja povsem normalno, ko pride 28. junija do nenadnega preokreta. Tega dne zvečer nam delodajalska organizacija pri pogajanjih prečita

ultimat,

v katerem pravi, da vztraja na svojem predlogu po enoletnem podaljšanju sedanje tarife, da je vsak drugačen naš predlog za delodajalce indiskutabel, in nas pozove, da na njihovo stališče odgovorimo 1. julija.

1. julija smo hoteli odgovoriti. Pa ni bilo več mogoče, kajti »Narodna tiskarna« je že en dan preje, to je

30. junija pognala delavstvo na ulico. »Narodna tiskarna« je pred svojim osebjem, ki je hotelo na delo, zaprla vrata še v času veljavnosti kolektivne pogodbe in pa še preden je potekel rok, ki so ga delodajalci na pogajanjih postavili za odgovor. To je proti vsem običajem. Tako ne postopa nihče na vsem svetu. Dejanje »Narodne tiskarne« je bilo do skrajnosti nefair in nelojalno. Že samo to dejanje dokazuje, da je »Narodna tiskarna« hotela spor za vsako ceno in da je komaj čakala prilike, da ga izzove.

Temu dejanju »Narodne tiskarne« je sledilo ostalo. Podjetja so začela z odpuščanjem vseh onih delavcev, ki niso hoteli staviti časopisov iz »Narodne tiskarne«. Razumljivo je, da nihče ni hotel delati za podjetje, ki je napadlo njegove tovariše. Nato so začela podjetja vsiljevati delavstvu nekak surogat za kolektivno pogodbo, iz katere so vrgli vsa ona določila, ki so se nanašala na organizacijo, na funkcije zaupnikov, na tarifne forume in na uravnavanje sporov itd. Delavstvo je zaradi izzivanja moralo v nekaterih podjetjih v stavko. Ostala podjetja so delavstvo izprla sama brez povišja. Tako so brez povišja izprle delavstvo mariborske tiskarne razen Ljudske tiskarne, in celjske tiskarne razen Zvezne tiskarne. Tudi nekatera manjša podjetja v ostalih krajih obratujejo normalno.

Iz vsega torej sledi, da ni delavstvo začelo ostrega tarifnega gibanja, nego da so podjetja napadla delavstvo.

In četudi so podjetja izprla delavstvo in je to storila prva »Narodna tiskarna«, je vendar trdilo »Jutro«, da je gibanje grafičnega delavstva politika. Minili so časi političnih stavk. Delavstvo ne stavka zaradi politike, nego zaradi prenizkih mezd, zaradi šikan, zaradi kršenja delovnih pogojev, zaradi izigravanja socialne zaščitne zakonodaje, in marsikdaj mora v stavko tudi zato, ker so oblasti premalo odločne in premalo ščitijo delavstvo.

Tako se tudi grafično delavstvo ne bori iz političnih razlogov in zaradi politike, nego se bori za vse, kar je imelo. Bori se za kolektivno pogodbo, bori se za organizacijo, bori se za delovne pogoje, za sedanost in za svojo bodočnost. V tem boju se bo borilo do skrajnosti.

Delodajalci se v boju proti grafičnemu delavstvu poslužujejo vseh sredstev. Služiti jim morajo faktorji, skakati iz stroja na stroj, tiskati in staviti na roke in na stroju. Služiti jim morajo vsepovsod, kjerkoli je potrebno. Na pomoč kličejo neorganizirano grafično delavstvo z juga in skušajo izrabiti njegovo nezavednost. Pa tudi tu se marsikdaj zmotijo, ker tudi to delavstvo, ki je angažirano za umazani posel, prihaja, preden stopi v kako podjetje, v organizacijo in povprašuje, kako bi se moglo organizirati in stopiti v vrsto z ostalim delavstvom, da se bori ramo ob ramo za skupnost. Še dalje gredo delodajalci. Inteligenco kličejo na pomoč. Predvsem mlado inteligenco. Pravi jo, da hočejo s tem skrbeti za eksistenco teh ljudi in oplemeniti grafično industrijo. Neki profesor je sklical, ko je čital inserat v »Jutru«, svoje dijake in jim je rekel:

»Trd je danes kruh. Težka je borba za življenje in za eksistenco. Težko se boste morali boriti, da si boste utrlili pot v življenje. Ali eno imejte pred očmi: Nihče naj ne gradi svoje eksistence na razvalinah eksistence drugega. Dijak, mlad inteligent, ne sme služiti za orožje onim, ki bi ga hoteli pognati v hrbet delavstvu in stari družinskim očetom.«

Kljub vsemu pa se grafično delavstvo bori docela fair. Niti potrebnih pojasnil ne daje javnosti, da ne bi na drugi strani preveč bolelo. Vendar bo moralo stopiti iz rezerve in bo moralo nastopiti zlasti proti vsemu lažnemu časopisju, ki piše sicer kilometrske članke o socialnih problemih, katerega lastniki pa so do skrajnosti nesocialni.

Grafičnemu delavstvu očitajo baronske plače. Ne povedo pa, da jih

je med vsem grafičnim delavstvom le nekaj, ki imajo malo večje prejemke, in da morajo ti delati za te prejemke ponoči, da morajo delati nadurno delo, da merajo delati ob nedeljah itd. Povprečne plače pa znašajo okoli 550 Din tedensko in skoro polovico grafičnega delavstva, to je pomožno delavstvo, ima plače od 180 do 250 dinarjev tedensko. Od tega pa mora grafično delavstvo žrtvovati ogromno za svoje brezposelne — saj je brezposelnih 50 odstotkov, to je vsak drugi je na ulici — za svoje invalide, sirote in vdove. Pri plači 550 Din znaša izdatek za te svrhe tudi 120 Din tedensko, in pri plači 200 Din, znaša ta prispevek 40 Din tedensko. Taka je resnica. Vemo pa, da je gospodom tudi to preveč in bi jim bilo preveč tudi tedaj, če bi grafično delavstvo zaslužilo tudi samo en dinar na uro. Vemo tudi, da kapitalist delavcu težko da, kar mu da. Kapitalist da raje za pseta svoje milostljive 100 Din, nego 50 Din za delavca, ki mu gara noč in dan.

In vsi ti gospodje se delajo zelo širokogrudne in socialne. Socialni pa so samo na jeziku. Nek učenjak je karakteriziral take socialno čuteče kapitaliste take-le: Zulukafer ostane Zulukafer, pa če ga oblečeš v frak in lak; pes, ki je zdresiran, da vozi kolo in kadi pipo, ostane še vedno pes; kapitalist iz 20. stoletja, ki se vozi v modernem avtomobilu, je še vedno le kramar iz 14. stoletja.

Grafično delavstvo se ne bori le za sebe. Bori se tudi proti tej miselnosti kramarjev iz 14. stoletja. Bori se z vso odločnostjo in se bo borilo do skrajnosti. Javnost, podpiraj to borbo, pojdi z nami! (Dolgotrajno odobravanje.)

Govor mariborskega poverjenika

Potem je povzel besedo mariborski poverjenik SGRJ Viktor Eržen:

Spoštovani zberovalci! Današnji shod je najlepši dokaz simpatij, ki jih uživa grafično delavstvo v vsej javnosti, obenem pa tudi izraz solidarnosti vsega delavstva in nameščenstva z izprtimi grafičarji v vsiljenem jim boju.

Redkokdaj je imela široka javnost priliko videti spor med kapitalom in delom v tako dovršeni obliki, s tako jasno izraženo razredno tendenco, kot sedaj, v navalu grafičnih podjetnikov na grafično delavstvo. Gospodje, ki so ta boj začeli, so se v svoji razgrejanosti in gotovo proti svoji volji razgalili tako, kot bi si delavstvo boljše želeli ne moglo. Pokazali so, da jih preko vseh, v njihovem časopisju toliko povdarjanih političnih, narodnih in verskih razlik družni razredni interes proti delavstvu, da je ves boj za »narodov blagor« s političnimi, nacionalnimi in verskimi gesli, v resnici samo varanje neukih ljudskih mas, sredstvo za njihovo razdvajanje po principu: deli in vladaj. Nikogar ni, ki bi ne vedel, kako ostro nasprotstvo, kako besno sovrašтво se neredkokrat zrcali n. pr. v katoliškem »Slovencu« proti brezbožnemu tisku, recimo proti »Jutru«. Čitanje »Jutra« je dobremu kristjanu pod smrtnim grehom prepovedano. V boju proti delavstvu, ki so ga gospodje sklenili, pa so izginili na katoliški strani vsi pomisleki proti brezverskemu časopisju, narobe, gospodje v katoliški tiskarni so postali iz same podjetniške solidarnosti interresirani na tem, da »Jutro«, kljub izprtju, ki ga je zagrešila »Narodna tiskarna«, tudi še nadalje izhaja. Vrgli so stavce, ki so se branili staviti »brezversko« »Jutro«, na cesto. Čez prepad, ki je ločil oba tabora to in onostran Ljubljane, so od Narodne do Jugoslovanske tiskarne gospodje čez noč zgradili most, ki veže sedaj oba tabora »brezvercev« in katoličanov. Ta vzgled gospodov delodajalcev bo delovnemu ljudstvu samo v vzpodbudo, da se bo preko namišljenih političnih in verskih diferenc strnilo v eno falango izkoriščenih v boju proti izkoriščevalcem to in onostran Ljubljane.

Zaman naporji gospodov delodajalcev, da bi vzbudili zavist slabo plačanih delavcev in uradnikov na grafičarje z baronskimi prejemki. Zgodilo

se bo obratno, tisti, ki so po nemali krivdi politikarjev s to in onostran Ljubljane, ogromno zgubili na zašlužkih in plačah, se bodo združili in zahtevali zase vsaj to, kar imajo grafičarji. (Odobravanje.)

O humanitarnem in izobraževalnem delu organizacije

je govoril tov. Jože Horvat.

Nalogo imam, da Vam v najkrajših potezah predočim humanitarno in prosvetno delovanje grafičarjev, t. j. naše organizacije, ki je bila ustanovljena leta 1868., torej pred 67. leti.

Na ustanovnem občnem zboru, dne 9. februarja 1868 so bili udarjeni temelji naši organizaciji in dana smer. Izpred pripravljalnega odbora je spregovoril predsednik Rhein te pomembne besede:

»Nočemo delovati kot egoisti! Naše delo naj bo v službi velike civilizatorične ideje in četudi mi sami od tega ne bomo imeli nobene koristi, naj bo v blagor bodočim generacijam.«

Društvo je postalo matica izobraževalnega in socialnega dela, obenem pa tudi borbena organizacija.

Začetkoma svojega obstoja je društvo podpiralo svoje člane le v slučaju bolezni in v izrednih drugih primerih, a razmeroma zelo veliko vsoto je dajalo za izobrazbo članstva, katero je vršilo potom predavanj, ki jih je prirejalo precej pogosto.

Že leta 1873. se je humanitarna stran društva razširila tudi na brezposelne podpore, a pozneje še na ostale podporne grane, in sicer: poleg prej omenjenih bolniških in brezposelnih podpor je društvo vpeljalo tudi invalidske, vdovske, sirotinske in potne podpore ter pogrebne in v povojni dobi tudi odpravnine vdovam.

Organizacija je s tem uveljavila načelo samopomoči v vseh vrstah podpornih gran. Poleg tako razširjenega humanitarnega delovanja, se je pred približno 35. leti osnovalo še Dobrodelno društvo, ki je podpiralo vdove in sirote po umrlih članih in člane same, če so bili podpore potrebni. S tem je humanitarna stran organizacije dosegla svoj višek, edino da so se pozneje ti razni fondii izpopolnjevali po razmerah, ki so vladale.

Nekoliko števil, kakšne vsote je v zadnjih letih organizacija izplačala za posamezne podpore:

Leta 1925. je grafično delavstvo plačalo v humanitarni fond organizacije 1.063.571 Din, izdalo pa na bolniških, invalidskih, sirotinskih, brezposelnih in potniških podporah 662.362 Din, leta 1930. so znašali prispevki 1.608.138 Din, izdatki pa na istih podporah 742.439 Din, leta 1934. so znašali prispevki 1.640.291 Din, izdatki za podpore pa 1.238.977 Din. Izdatki za upravo, izobrazbo in druge organizacijske potrebe niso tukaj navedeni.

To so vsote, ki presegaajo teške milijone, to so vsote, ki dokazujejo, kakšno človekoljubno delo vrši naša organizacija, to so vsote, h katerim mora vsak naš član in članica prispevati tedensko precejšen del svojega zaslužka.

Da ne bi kdo mislil, da imajo grafičarji res baronske plače, kakor je to poročalo »Jutro« pred par tedni, Vam bom naštel tarifne plače grafičarjev:

Za delavce v prvem letu po oprostitvi Din 420, za delavce po treh letih oprostitve Din 528, v manjših krajih so plače še nižje.

Plača za moško pom. delavstvo v I. razredu Din 270, v II. razredu Din 257, a žensko pom. delavstvo pa 141 do 250 Din. Začetnice prejemajo 60 do 130 Din tedensko.

Od teh plač morajo pa grafičarji plačevati precej visok organizacijski prispevek, n. pr.: Če ima nekdo plače 600 Din, plača 108 Din prispevka (sedaj v borbi še 7% več, t. j. ravno 150 Din), potem še bolniško blagajno in davek, kar znese tudi okroglo 40 Din, je to že 190 Din, ostane mu sa-

mo še 410 Din. Pripominjam pa, da je plača Din 600 neka nadminimalna postavka, katero uživajo kvečjemu še starejši kvalificirani grafičarji.

Pomožni delavec dobi največ Din 270 Din tedensko. Prispevek znaša 44.50 (+ 13.50 za časa izprtja) je 58 Din, bolniška blagajna in davek 20 Din, skupno 78 Din. Torej mu ostane 192 Din, in s tem denarjem naj živi cel teden, naj vzdržuje družino, naj se oblači, plačuje stanovanje itd. To sta dva primera eden za kvalificirano, eden za pomožno delavstvo, računana po najvišjih plačah.

Res je, da imajo strojni stavci, monterji, litografi, nekaj več, so pa, zlasti strojni stavci izpostavljeni škodljivim delovnim pogojem, ker delajo s tekočim svincem, ki vsebuje strupene sestavine, delajo ponoči itd. Moram pa omeniti, da so tudi veliko nižje plače, tako n. pr. imate knjigoveške kvalificirane delavce s plačo 250 Din tedensko, pomožno knjigoveško delavko starejšo moč s 160 Din in še manj tedenske plače. Kadar naši g. delodajalci govore o naših plačah, takrat vračunajo v plačo tudi nočne doklade, posebne ure, delo ob nedeljah na ponedeljskih listih, samo da nas pred javnostjo prikažejo kot nekakšne nezadovoljneže, ki nimamo nikdar dovolj.

Na prosvetnem polju je delovala naša organizacija zlasti v povojni dobi zelo intenzivno. Ustanovila je odseke po panogah z edino nalogo, da se strokovno izobražujejo. V svojih pevskih in glasbenih društvih goje grafičarji lepo pesem in glasbo, a v sportnem klubu si krepe svoje zrahljano zdravje. Z ustanovitvijo grafič-

ne šole in risarskega tečaja je na tem polju dosežen višek. Grafična šola nudi grafičnemu naraščaju vsesplošno, zlasti pa strokovno izobrazbo.

Zastopnik obrtnikov

V imenu Društva Jugoslovanskih obrtnikov, podružnice v Mariboru, je spregovoril krojaški mojster g. Franc Reicher: Obrtniki so solidarni z grafičnim delavstvom, zavedajoč se, da pomeni vsako in tudi najmanjše okrnjenje pridobitev delavstva poslabšanje kupne moči konzumentov, kar je tudi v očitno škodo obrtnikov. Kakor grafično delavstvo, bojuje tudi obrtništvo težek boj proti kapitalizmu za svoj obstanek. Zato pozdravljajo obrtniki grafično delavstvo in mu žele popoln uspeh v usiljenem mu boju. (Viharno odobravanje.)

Resolucija o priliki izprtja in stavke grafičnega delavstva

K besedi se je oglasil izpred Društva Jugoslovanskih akademikov, g. Peterin, in je prečital to-le **solidarnostno izjavo**:

Članstvo društva jugosl. akademikov v Mariboru, zbrano na 3. članskem sestanku dne 29. 7. 1935, soglasno smatra za svojo dolžnost, da zavzame z ozirom na nečastno vlogo, ki bi jo naj igrali akademiki o priliki izprtja grafičnega delavstva, sledeče stališče:

1. To izprtje je posledica upravičene borbe grafičnega delavstva za svoje elementarne pravice.
2. Položaj mlajših intelektualcev v današnji družbi je istoveten s položajem manualnega delavstva, zato že načelno odklanjamo vsak umazan način borbe proti njemu.
3. Najodločneje pa protestiramo proti postopanju nekega ljubljanskega tiskarskega podjetja, ki skuša izrabiti

težki gmotni položaj intelektualcev v to, da bi le-ti vpadli v hrbet grafičnemu delavstvu in na ta način uničili sadove njegove 67 letne težke borbe za izboljšanje svojega socialnega položaja. Ker to početje ne bi bilo v skladu s pojmom ne le akademske časti, ampak časti sploh, ga odklanjamo in obsojamo.

To resolucijo smo poslali vsem slovenskim akad. društvom s pozivom k solidarnostnim izjavam.

Društvo jugoslovanskih akademikov v Mariboru.

Predsednik. Tajnik.

Klub mladih intelektualcev se je v polnem obsegu priključil resoluciji Društva jugoslovanskih akademikov v Mariboru.

Zastopnik Strokovne komisije in Privatnih nameščencev

Izpred Strokovne komisije in Federacije društva privatnih nameščencev je iznesel pozdrave s. Petejan: Boj, ki ga bojuje grafično delavstvo za ohranitev svoje kolektivne pogodbe in organizacije, je boj, v katerem se odloča usoda tudi ostalega delavstva. Ako bi se podjetnikom posre-

čilo streti organizacijo grafičnega delavstva, bi bilo to usodno za vse ostalo delavsko gibanje. Zato je vaš boj, grafičarji, naš boj, vaša zmaga, naša zmaga, zmaga vsega razredno-zavednega delavstva. (Dolgotrajno ploskanje.)

Glas iz občinstva

Iz vrst občinstva je pozdravil zborovanje g. Bende, izjavljajoč, da ne samo on, ki je po svojem poklicu že 25 let tesno vezan z grafičnim delavstvom, ampak tudi vsa javnost, s katero ima ozke stike, simpatično pozdravlja boj grafičnega delavstva, kar se zlasti vidi v njenem zadržanju napram dnevnim časopisom. Grafičarji, vztrajajte v boju, do končne zmage. (Živahen aplavz.)

Ker je bila s tem lista govornikov izčrpana, se je predsednik tov. Sternad zahvalil vsem udeležencem in govornikom, zlasti za podane solidarnostne izjave in je z vzklikom: Naj živi SGRJ, naj živi zmaga grafičnega delavstva, med živahnim odobravanjem publike, zaključil shod.

Veliko zborovanje grafičarjev v Ljubljani

Ljubljana, 1. avg. 1935

Celje, 2. avg. 1935.

Sincoci se je tu vršilo veliko zborovanje grafičnega delavstva v dvorani Delavske zbornice. Govorili so: Kosem, Štark, Kunc in Eržen. Zborovalci so navdušeno pritrjevali izvajanju govornikov in izjavili, da hočejo vztrajati v usiljenem boju do končne zmage.

Zadnji up principalov, da bi vzpostavili svoje obrate s pomočjo stavkolomcev, se je žalostno izjalovil. Stavkokazi, ki so jih najeli, so se solidarizirali z izprtimi grafičarji in so zapustili Celje. Morda bo še »Jutro« o tem kaj več poročalo.

Mož v ogledalu S kom vse se mora grafično delavstvo boriti

Med redkimi iz vrst članov Zvezne organizacije Saveza grafičnikih radnika-ca Jugoslavije v Ljubljani, ki so v sedaj trajajočem boju principalov proti grafičnemu delavstvu prešli na stran podjetnikov in skočili svojim tovarišem v hrbet, se nahaja tudi bivši predsednik nadzornega odbora ljubljanske podružnice in radikalni govornik v vrstah grafičarjev, g. Golmajer Metod. G. Golmajer, po prepričanju klerikalec (ali krščanski socialc), je bil zaposlen v Jugoslovanski tiskarni, iz katere je po izbruhu stavke v tem podjetju izstopil in neposredno nato sprejel mesto faktorja v Cirilovi tiskarni v Mariboru, kjer je sedaj za časa izprtja, ki ga je izvršila ta tiskarna, zaposlen. G. Golmajer je prevzel to mesto potem, ko je tovariš, ki ga je tiskarna kot prvega postavila za faktorja in par dni pred izprtjem kot takega predstavila

osobju, imenovanje odklonil iz razloga, ker ni hotel skočiti izprtim tovarišem v hrbet in se udnjati podjetju.

Pravzaprav nas postopanje g. Golmajerja ne more iznenaditi. Ni prvič, da je g. Golmajer napravil kaj sličnega. Ko je bil l. 1934. še v »Jugoslovanski tiskarni«, je ob neki priliki prišlo do nekih kontraverz z ravnateljem tiskarne g. Čečem radi praznovanja nekega katoliškega praznika. Govorilo se je tedaj, da bo »Jugoslovanska tiskarna« radi upornega zadržanja osebja in da se maščuje, podražila stanovanja svojim uslužbencem. Pri tem bi bil prizadet tudi g. Golmajer. Čeprav po prepričanju klerikalec (ali krščanski socialc), je v skrbi za lastno dobrobit, sklenil zagosti gospodom iz katoliške tiskarne — v »Delavski Politiki«.

Napisal je to-le pismo:

Dragi Viktor!

Prosim Te, da bi priobčil v »D.P.«. Ori stanovanju sem namreč tudi jaz pripravljen. Bom je tako uredil, da se bo »D.P.« brala v vsej tiskarni, kar bo po mojem zelo simpatično sprejeto, ker je razburjenje veliko. Konec boš pa mogoče ti boljše napravil, zato ga le zabeli.

Pozdrav!

S. dec. 34.

Golmajer Metod

in mu je priložil ta-le članek, ki je popolnoma »nezabeljen« izšel v št. 99. »Delavske Politike« z dne 15. decembra 1934:

Posvečuj praznike!

Po novih tarifnih določilih, ki veljajo za delo v grafičnih podjetjih v Dravski banovini, 8. december ni več praznik, ampak navadni delovni dan. To tarifo je med drugimi pod-

pisala in vzela na znanje tudi »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani. Par dni pred 8. decembrom pa so se gospodje duhovniki-lastniki te tiskarne spomnili, da je 8. december velik praznik in da ne gre, da bi katoliško podjetje ta dan delalo, ker potem ne bi »Slovenec« več mogel žigosati drugih podjetij, ki tudi delajo ob praznikih. In gospodje so jo brž pogruntali: »Ne bo se delalo,

delavci pa naj ta praznik doprine-sejo med tednom, ko cerkev dovoljuje delo.« Dela preko osem ur dnevno pa cerkev ne prepoveduje. Nihče ne bo mogel reči, da podjetje ne posvečuje cerkvenih praznikov, a da jih posvečuje na račun delavstva, o tem se pa itak ne bo zvedelo. Organizacija grafičarjev je bila kljub vsemu pripravljena iti katoliški tiskarni na roko in je dovolila, da bi v skrajnem slučaju delavstvo v tem podjetju za dela prosti dan (8. december) smelo doprinesiti par ur, par ur pa naj bi tiskarna žrtvovala. Toda katoliško podjetje s predlogom organizacije ni bilo zadovoljno in je predlog odbilo, organizacija pa ni hotela dovoliti praznovanja, ki bi v celoti šlo na račun delavstva. (Pred leti — in ni še tega tako dolgo — se je v tem katoliškem podjetju delalo ob praznikih in tudi že na sam 8. december. Ko so delavci tedaj zaprosili, da bi se delalo nepretrgano, da bi bili vsaj na praznik popoldne prosti, so katoliški in socialni gospodje prošnjo odklonili. Delavstvo si je to zapomnilo. Sedaj pa so prišli gospodje s precej drugačno zahtevo, in delavci bi bili morali biti veseli, da hočejo gospodje z njimi sploh govoriti!) V »rimski deželi« je radi tega nastalo silno razburjenje. Nad uporne delavce se je spravl sam g. ravnatelj, domnevajoč najbrž, da jih bo že »ukrotil«. Izvedla pa se je ta »katoliška akcija« v duhovskem podjetju na ta način, da je g. ravnatelj sklical osebje in mu povedal, koliko so bili gospodje pripravljene »žrtvovati« samo zato, da bi delavcem »ustregli«, ampak tiskarska organizacija da je »nezaslišana« v svojih zahtevah in noče sprejeti »boljših« delovnih pogojev, ki se nudijo. S tem je organizacija zaigrala njegovo naklonjenost, zato velikonočni in binškočni ponedeljek ter sv. Štefan ne bodo več prazniki, ker bo že on tako uredil. In še to je dodal, da se bodo štiri ure in pol, kolikor bi se moralo delati 8. decembra, »odbile« od dopusta. Uknil se bodo tudi vse dobrine, ki jih uživa delavstvo v tej tiskarni. Ene teh dobrin pa je ta-le: Duhovni gospodje imajo v Ljubljani več hiš (kakor oni v Španiji) in v eni teh hiš ima nekaj najzvestejših enosobno stanovanje za nekaj dinarjev cenejše kot so stanovanja v Ljubljani. Ti »zvesti« jo bodo sedaj dobili po glavi, ker bodo morali plačevati od

sedaj naprej stanovanje kakor drugi smrtniki, ki niso bili tako srečni, da bi stanovali v duhovski hiši. Privoščimo prizadetim onih par dinarjev, ki so jih dosedaj manj plačevali, vendar pa se obenem veselimo, da je prišlo tako. S takimi začetki »katoliške akcije« v klerikalnih vrstah bo pomagano ljudem, da se jim bodo odprle oči in da bodo končno le verjeli, da se je namreč klerikalne »dobrote« najbolj bati. Radovedni smo tudi, kakšno stališče bo zavzela k temu najnovejšemu »socialnemu« činu delavskih prijateljev »Pravica«, ker je prizadet med drugimi zvestimi tudi načelnik strokovne zveze.

Če katoliški dnevnik »Slovenec« misli iskreno, kakor se mu včasih v svojih uvodnikih ponesreči, da namreč simpatizira z delavci, naj si javno izpraša svojo vest tako-le: Ali je vse to v skladu s slavnimi papeškimi delavskimi okrožnicami? Ali je tako zamišljena papeževa korporacijska država, da bodo morali delavci praznovati vedno samo na svoj račun? Oziroma, da bo kapitalist lahko poljubno določal praznike, ki jih bo moral delavec doprinesiti? Ali misli njegovo podjetje še večkrat na tak način »praznovati« praznike, on pa krtačiti druge, ki mogoče res ne posvečujejo praznikov, ker morajo delati, da ne propadejo? Upamo, da bo »Slovenec« gromovnik in špeci-jalist za »socialnost in razredno pravičnost« o tem napisal najmanj uvodnik in sicer brez vsakega izmi-kanja in zavijanja. — Tako je bilo letos za Miklavža v katoliški tiskarni. Sam parkelj ne bi mogel hujše ropotati nad osebjem. S šibo so jo dobili najzvestejši, za ostale se pa šele namaka. Delavstvo pa pravi: Le krepko nadaljujte s te vrste »katoliško akcijo«! Pri prihodnjih volitvah v Delavsko zbornico v Jugoslovanski tiskarni ne bo samo 18 rdečih, ampak vse krvavo!

Dobro jih je okrtal, gospode, kaj ne da? To je bilo takrat. Sedaj pa jo je g. Golmajer zagodel svoji organizaciji s tem, da je kot faktor vstopil v katoliško podjetje, v Cirilovo tiskarno, in aktivno posegel v boj med delom in kapitalom, na strani delodajalcev. Res ne vemo, ali bi »čestitali« njemu, ali gospodom, ki so ga instalirali, ali na obe strani.

Doma in po svetu

Minister dr. Anton Korošec — senator. Z ukazom kraljevega namestništva je bil imenovan notranji minister dr. Anton Korošec senatorjem.

Uboگو »Jutro«. Kmalu bo že leto dni, odkar »Jutrova« gospoda lovi sapa in se skrbno ozira, kam in kod. Hud položaj za družbo, ki je zrasla po nacionalizaciji TPD! Teško in obupno za gospode, ki so si mislili, da bodo do smrti sedeli v vsaki beograjski vladi, pa so bili tako nesrečno izrinjeni po svojih lastnih nacionalnih ljudeh. Zato ni čudno, da »Jutro« v samem uvodniku raziskuje to čudno vprašanje nacionalizma in da se v svojem obupu oprijemlje vsake bilke. V neki mali občini Bežanija v okolici Beograda so bile občinske volitve, pri katerih je menda zmagala lista JNS. Vloženi sta bili dve listi JNS. Kaj pa če je zmagala lista protijutrovske JNS? Kako bo potem ubogo »Jutro« naskočilo močohni Beograd?

Predsednik vlade se posvetuje. Predsednik vlade dr. Stojadinović se je v soboto posvetoval s predsednikom bivše radikalne stranke Stanojevićem. — Ali je posvetovanje v zvezi s snovanjem nove koalicijske stranke ali političnim položajem, ni znano.

Velika gospodarska konferenca v Beogradu. Bivši gradbeni minister Marko Kožul namerava sklicati v Beograd veliko gospodarsko konferenco vseh gospodarskih krogov v državi. Konferenca naj bi bila pripravljena za organizacijo bodočega gospodarskega sveta. — Konferenca bi utegnila kaj koristiti, če bi ne odločevala v državi še močnejše gospodarske »klike«, zlasti tuji kapital, zlasti angleški in francoski, ki se dobro rentirata. Glavni krivec gospodarskega propadanja pa je morda le carinska in mezdana politika. Ta krivec uničuje najbolj naše — blagostanje.

Cela organizacija »Jugoslovanske akcije« prestopila na našo stran. Odbor »jugoslovanske akcije« v Osičku objavlja razglas, da so spoznali, da je »jugo-akcija« fašistovska organizacija, ki je v škodo delovnemu ljudstvu, in pozivajo vse, »Slovenec« na čelu socialne reakcije. »Slovenec« ni priobčil nobenega komunikacija Del. zbornice o vzrokih stavk, čeprav ga je predpisal tudi predstavnik krščansko-socialnih delavcev. V uvodniku pa proslavlja španskega Dollfussa — Gila Roblesa. Za tistega, ki zna misliti, pove to vse.

Pogreb velikega šolskega reformatorja pod klerofašističnim režimom. 26. julija so na Dunaju upepelili truplo s. Otona Glöckla, ki je pod socialdemokratsko občinsko upravo reformiral vse dunajsko šolstvo, ki je postalo vzor vsemu modernemu šolstvu v kulturnem svetu. Nobenih črnih zastav se ni smelo ob njegovi smrti izobesiti na Dunaju, vsem časopisom je bilo strogo prepovedano samo omeniti pogreb velikega človeka. Kljub temu se je zbralo k upepelitvi 8000 ljudi, med njimi vsi bivši socialistični občinski svetovaleci in narodni poslanci, kolikor jih ni v zaporih. Krematorij je bil obkrojen z vojsko in klero-fašističnimi napadalnimi oddelki. Od pokojnega Glöckla so se poslovili Briner iz Zuricha v imenu svobodnih učiteljev, Witte iz Karlovih Varov v CSR, Wasshuber in Speiser z Dunaja. Policija je med svečanostmi in po njih aretirala 75 ljudi.

Novo obsodbe. V Wiener-Neustadtu so obsodili več socialdemokratov, med njimi Stöckla na tri leta ječe, Tschürza na 3 in pol leta, druge socialiste na 15 do 24 mesecev težke ječe. Obsojeni so bili radi širjenja socialističnega časopisja, ki ga klerofašistični režim ne trpi.

Ogrski socialni demokrati sklicujejo strankin kongres dne 14. in 15. septembra t. l. Kongres so že nekajkrat odložili. Z ozirom na Gömbösove grožnje z razpustitvijo soc. dem. stranke in svobodnih strokovnih organizacij bo kongres prav pomemben. Delavstvo ne bo mirno prenašalo izzivanja.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

Pomanjkanje majhnih stanovanj v Ljubljani. V vsaki občini je stanovanjska politika silno važna. Občina, zlasti velika, kakor je Ljubljana, mora skrbeti, da je v nje področju dovolj zdravih majhnih stanovanj. V Ljubljani jih ni. Stanovanjsko akcijo je občina že nekaj let zavrgla, kar mestno prebivalstvo bridko občuti. Stanovanja, majhna, veljajo v Ljubljani toliko kakor skoraj tretjina Ljubljancov zasluži na mesec. Ljudje beže v okolico, dasi delajo v občini, ter konzumirajo zunaj, ne v Ljubljani. To pomeni veliko škodo za ljubljanske obrtnike in trgovce. Najhujše je pa to, da siromašne rodbine stanovanja niti dobiti ne morejo, ker ga ne morejo plačevati. Mestna občina bi bila lahko z novimi dolgovi zgradila več tisoč ceninih stanovanj. Toda celo v hišah, ki so bile prej zgrajene, oddaja stanovanja razmeroma drago. Na eno hišo, ki gotovo še ni amortizirana, je vzela večje posojilo, tako da morajo plačevati stranke precej visoko amortizacijo, občina pa obresti za posojilo. In to kljub temu, da že sedaj plačuje občina za dolgove ogromen znesek 15 milijonov na leto. Če bi bila občina nadaljevala stanovanjsko akcijo, kakor je to pričela pred štirinajstimi leti, bi danes imela od hiš dohodke in hišni posestniki bi bili morali znatno popustiti na visokih stanarinal. Ker občina tega ni storila, živi danes velik del prebivalcev po nepotrebnem v večji bedi kakor bi sicer in mnogo se jih seli v okolico, kar silno škoduje mestnemu gospodarstvu. Mestni davčni vi-

jak mora zaradi te politike obirati tudi zadnje kosti prebivalstva.

Cene vinu se ne zvišajo. Nismo zaman nastopili proti zvišanju cen, kakor ga je s 1. avgustom hotelo izvesti združenje gostilniških podjetij. Ono je zdaj razposlalo okrožnico, v kateri pravi, da se zvišanje cen odloži na kasnejši čas.

Knjižnica Delavske zbornice je izposodila v vročem mesecu juliju 4.530 knjig, to je 805 več kakor v istem mesecu lanskega leta. Vpisalo se je 48 novih članov. Vse to dokazuje, kako knjižnica stalno napreduje. Po jeziku je izposodila 1.863 slovenskih, 156 srbohrvatskih, 2.460 nemških in 51 drugojezičnih knjig. Še vedno se torej bere največ nemških knjig. Znanstvenih je izposodila 434. Knjižnica je odprta vsak delavnik. Samo 5. in 6. avgusta bo zaprta, ker se bodo slikali njeni prostori.

Oče sodruga Štefana Lehpamerja umri. V Varaždinu je minul teden umrl grafičar Fran Lehpamer v osemdesetem letu starosti. Pokojnik je bil oče našega pokojnega Štefana Lehpamerja, po poklicu tudi grafičarja, nekaj časa predsednika razpuščene »Svobode« in ob nenadni smrti vodje ljubljanske borze dela. Oče Fran Lehpamer je deloval v delavskem gibanju vodilno nad 40 let. Od početka je že sodeloval v političnem in kulturnem socialističnem gibanju ter so ga oblasti pogostoma preganjale. Ponovno je bil tudi odbornik grafičarske strokovne organizacije. Naj počiva!

Maribor

Desetletnica »Glasbenega društva železniških delavcev in uslužbencev«

Dne 3. in 4. avgusta t. l. bo praznovala naša železničarska godba, ki si je pod vodstvom kapelnika g. Schönherrja pridobila ogromno simpatij med delovnim ljudstvom, desetletnico svojega obstoja. Ves ta čas je bila trn v peti nekaterim, radi česar je morala premagati mnogo težko, ki bi jih ne zmagalo menda nobeno drugo društvo. Nasprotniki naše godbe so dosegli, da so bili številni dobri godbeniki in funkcionarji premeščeni v druge kraje, poskušalo se je s

podkupovanjem itd. Trdna volja, značaj in ljubezen do glasbe pa je premagala vse težkoče in danes stoji godba na višku in nemalo jezo svojih nasprotnikov in veliko veselje vsega delavstva. — Ob priliki desetletnice se bo vršilo slavje, in sicer na predvečer, dne 3. t. m. koncert v Gambrihovi dvorani, naslednji dan popoldne pa veselica v gostilni Anderle v Radvanju. Dolžnost vsega delavstva je, da podpre našo vrlo godbo in pride v čim večjem številu na prireditve.

Šoštanjčani na proslavi 10 letnice obstoja Glasbenega društva železničarjev. Iz Šoštanja nam javljajo, da se bo udeležila proslave 10 letnice obstoja Glasbenega društva železničarjev v Mariboru celotna godba »Zarja« iz Šoštanja. Sodrugi in sodružice, pripravimo šoštanski delavskim godbenikom in ostalim udeležencem dostojen sprejem!

Protestna stavka pri Rosnerju končana. — Delavstvo tekstilne tovarne Rosner Marko, ki je v soboto, dne 27. julija vsled nezadostnih uspehov pri mezdni razpravi, stopilo v protestno stavko, se je v sredo zopet vrnilo na delo. Vsa sporna vprašanja med podjetjem in delavstvom se bodo urenila na razpravi, ki jo je sklical inspekcija dela in ki se bo vršila dne 5. avgusta t. l.

Otvoritev Mariborskega tedna se bo izvršila v soboto, dne 3. t. m. Trajal pa bo Mariborski teden do vštete 13. avgusta. Poleg številnih razstav bo obilno preskrbljeno tudi za zabavo, vršile pa se bodo tudi razne sportne prireditve. — **Polovična vožnja.** Za prireditve Mariborskega tedna je dovoljena tudi polovična vožnja na vseh železnicah in parobrodih. Legitimacije izdaja »Putnik«, kjer se dobijo tudi vse potrebne informacije. — **Vstopnina,** oziroma legitimacija za enkratni dnevni vstop velja 5 Din, zvečer pa 3 Din. Za otroke in dijakke znaša vstopnica 2 Din. Legitimacije, ki veljajo za neomejen poset, pa stanejo 25 Din. — **Pisarna Mariborskega tedna** se nahaja na razstavšču, stanovanjski urad pa na Aleksandrovi cesti št. 35.

Obrtniki proti modni reviji na Mariborskem tednu. Vest o nameravani prireditvi modne revije v okviru Mariborskega tedna je izzvala med krojaškimi mojstri in mojstricami splošno ogorčenje, ker se je izvedelo, da bo to revijo priredil trgovec g. Mastek, ki za krojaštvo niti koncesije nima. Dne 26. julija se je vršilo v Gambrihovi dvorani obrtniško zborovanje oblačilne stroke, ki je razpravljalo o tem vprašanju. Ker so se pojavili na zborovanju nekateri zagovorniki revije iz vrst zaposlenih konfekcionarjev. Nastala je taka burja, da je pognala te zagovornike modne revije skozi vrata. Z mojstri so se solidarizirali tudi pomočniki, ki vidijo v uveljavljanju konfekcionarstva tudi svoj lastni pogin. Prot modni reviji so protestirali solidarno vsi obrtniki tudi na magistratu, kjer je v sobi g. župana prišlo do nič manj burnih kontraverz.

Tečaj za krojače in krojačice. Na prošnjo osrednjega društva oblačilnih delavcev in sorodnih strok podružnice v Mariboru, je Banska uprava odredila, da se pričnejo pri-krojevalni tečaji dne 9. avgusta t. l. Vsi zainteresenti se pozivljajo, da se vpišejo v ta potrebni tečaj. Vpisovanje se bo vršilo dne 3. t. m. od 7. do 10. ure zvečer in v nedeljo, dne 4. t. m. od 9. do 12. ure v društvenih lokalih, Frankopanova ulica 7 (gostilna Horvat).

Popravek. V 57. številki »Delavske Politike« z dne 20. julija 1935, na tretji strani, v drugem stolpcu, je izšel članek pod naslovom »500 zvezarjev je v zadnjih dneh izstopilo iz svoje organizacije v delavnici drž. žel.« Ker vsebina tega članka ne odgovarja resnici, Vas kot zastopnik Udrženja jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev v Mariboru pozivljamo, da natisnete v smislu določil čl. 26 in sl. zakona

Še veliko bolj belo bo perilo,

če vzameš vedno
SCHICHTOVO
TERPENTINOVNO MILO

...in za namakanje žensko hvalo

»Vzbujenje duhov«, ki so jo zapeli kot uvod. Zlasti pesmi v narodnem duhu so vžgale publiko, ki ni štedila s priznanjem. Pri nekaterih je prišel tudi lep zborov bariton polno do izraza (Svikiaršič: Oj te mlinar). Najbolj sta se pa menda dopadli Mirkovi; Pomlad in Kolo, pri katerih ni hotelo biti kraja ploskanju in vzklikanju zboru, ki svojih zmoglosti ne krije pod mernik, ampak jih nudi tudi onim, ki radi svojih neza-vidnih socialnih razmer ne morejo posečati koncertov s vstopnino. Ves trg je bil poln hvaležne publike, čeprav oni, ki so bili pre-več oddaljeni, niso mogli uživati vseh finoč zboru, ker se pianissimi na drugem koncu trga niso več slišali. Za ta lep večer smo hvaležni grafičarjem, ki tudi v celomesečnem boju za svoje pravice ne klonajo duhom. Naše simpatije so na njihovi strani. T. M.

Tragična smrt železničarja. Pred dnevi je na vlaku, ki vozi iz Ptujja proti Mariboru, prometni uradnik opazil, da je iz paketa voza izginil vlakovodja Arčan Franc. Obvestili so o tem že pasirane postaje in čez tri ure so poročali iz Ptujja, da so našli Arčana v bližini postaje na tiru ležečega, z razbito glavo. Pri vratih vagona je ležal nek težji paket, ki ga je Arčan najbrž hotel nekemu izročiti med vožnjo, držeč se za zaporno šranko, ki pa je popustila in je nesrečnež omahnil na tir.

Celje

Predavanje s. dr. Reismana iz Maribora se bo vršilo v nedeljo, dne 4. t. m. ob 9. uri popoldne v restavraciji Zeleni travnik. Vsebina predavanja je: Delavska zaščitna zakonodaja. Vse sodruge in sodružice, ki se za stvar zanimajo, vabimo, da se predavanja polnoštevilno udeležijo!

Tipografski štrajk se v Celju, razen v Zvezni tiskarni, na čeli črti nadaljuje. Neki »Jugoslovanski tipografski savez« naj bi dobavljali našim tiskarnarjem stavkovske. Akcija pa se je ponesrečila. Bilo bi bolje, da so z objavo o uspehu svoje akcije v časopisju nekoliko počakali, da bi se jim ljudje hudomušno ne muzali.

Podružnica kovinarjev bo priredila v nedeljo, dne 18. avgusta t. l. veliko vrtno veselico v gostilni Amerika v Sp. Hudinji. Igrala bo godba na lok. Na sporedu bo ples, petje itd. V slučaju slabega vremena se bo vršila veselica v nedeljo, dne 1. septembra t. l. K obilni udeležbi vabi odbor.

Trbovlje

Javne diskusije in steničarji. Velike koristi za naše delavstvo so javne diskusije. ZRJ je organizirala že več takšnih javnih diskusij, kjer so se reševala važna javna vprašanja osobito delavska. Tako se je vršila te dni ponovna takšna diskusija, na kateri so funkcionarji strokovne organizacije raztolmačili delavstvu važna delavska vprašanja. Teh diskusij se pa hočejo posluževati trboveljski steničarji, ki jih je sicer malo, a stenica je stenica. Zato hočejo važna delavska zborovanja izrabiti za to, da bi na njih prali svojo demagoško, umazano in demuncijantsko dušo. Ali črnega psa peri kakor hočeš, on bo vedno črn. Po izdajstvu, ki so ga steničarji zakrivali nad razredno strokovno organizacijo, nad njenimi funkcionarji in nad delavskimi zapniki, izdajstvu, ki ga nima para v trboveljski zgodovini, zopet hlinijo delavstvu enotno fronto, da bi ponovno v organizaciji lahko razdirali. Ali razredna strokovna organizacija ZRJ steničarjev ne mara, ker delavstvu in organizaciji samo škodujejo.

Delavske kolonije v razvalinah. Tako bomo lahko rekli čez malo časa. Rudnik ne pusti skoraj ničesar več popravljati pri delavskih stanovanjih. Škarpe, kanali, smetišnice in vodovodi so danes že pravec razvaline. Razruvana tla se že leta niso popravljala. V drvarnicah vlada trohoba. Če zaprosiš za kakšno popravilo, se ti pove, da ni delavcev na razpolago. Delavci pa praznujejo več kot polovico delavnikov. Na drugi strani pa vidiš številne brezposelne pohajkovati brez dela. To je gospodarstvo, ki bo rodilo nedogledne zle posledice.

G. Gnilšak se hoče sedaj opravičiti pred delavci, češ, da on ni predlagal, da se naj rudarskih otrok več ne pošilja na sveži zrak. Pribijemo ponovno, da je g. Gnilšak rekel

Krasni svinčeni kristali (Bleikristalle) i zredno poceni.
M. JLGGERJEV SIN
urar-Juvelir
Maribor, Gosposka ul. 15
PLAČILNE OLAJŠAVE

All si že dobil novega naročnika za „Delavsko politiko“, smatraj to za svojo dolžnost!

na konferenci zaupnikov bratovske skladišnice, da se naj otroci ne pošiljajo na sveži zrak. Mogoče so g. Gnilšaka pri tem vodili še kakšni drugi nagibi. Toda mi zanje ne vemo, vemo le, da bi 54 otrok ne šlo na sveži zrak, če bi njegova obveljala. To drži!

»Prijatelj Prirode« bo priredil v nedeljo, dne 4. avgusta pešizlet na Gamberg in Izlake. Na izlet se sodružno vabijo tudi sodruzi in sodružice iz Zagorja. Odhod točno ob 6. uri izpred Delavskega doma. Družnost!

Zagoje ob Savi

Predavanje, ki je odjeknilo. V nedeljo, dne 28. julija se je vršilo v dvorani Zadrugnega doma na Lokah predavanje, katerega je sklical Zveza rudarjev Jugoslavije, podružnica Zagorje. Predaval je sodr. dr. A. Reisman, kateri je v svojem dvojezičnem lepo zasnovanem govoru našim rudarjem v najjasnejši sliki pokazal vzroke njihovega bednega položaja, ki izvirajo predvsem iz pomanjkanja solidarnostnega čuta in pomanjkanja zavesti, da je potrebna močna razredna strokovna organizacija. Izjavil je, da je najboljši branilec in čuvár delavsko-socialne zakonodaje močna svobodna strokovna organizacija, oprta na politično zastopstvo v raznih predstavništvih. Govornik je žel za svoja izvajanja mnogo pritrjevanja in rudarji so izjavili, da ga želijo zopet čimprej slišati. Udeležba je bila sicer velika, ali bila bi lahko še boljša, če bi se gotovi rudarji ne smatrali za »prekšaj« in pa da bi ne čakali vedno na odrešenje.

Kakor posnemamo iz poročil »Jutra« v zadevi ureditvi nabav premoaga drž. železnicam, »prečastiti gospod« niso prinesli iz Beograda drugega, kakor blažen žegen. Veliko grmenja, malo dežja, a lim je le lim, mogoče se pa kdo vjame. Živela prosveta!

Kranj

Naročniki meščanskih časopisov simpatizirajo z grafičnim delavstvom. Naročniki meščanskih časopisov v sporu med grafično delodajalsko in delojemalsko organizacijo vedno česče izražajo simpatije z grafičnim delavstvom. Radi tega in pa, ker listi ne nudijo več toliko čtiva kot poprej, ni izključeno, da bodo naročniki izvajali konsekvence. Priobčujemo dopis, ki ga je poslal nek naročnik na upravništvo »Slovenca«; dopis slove: »Z ozirom na to, ker ne upoštevate predlogov grafičnega delavstva, ampak pakirate z »Narodno tiskarno«, katera je delavstvo direktno izprla; poleg tega pa hočete zrušiti grafično organizacijo in okrniti pravice grafičarjev, da po vzgledu ostalega proletarijata postopoma zapadejo modernemu suženstvu. Vam za čas, dokler ne poravnate spora z grafično organizacijo z današnjim dnevom odpovedujem »Slovenca«. — Upravništvo na take dopise pridna reagira ter se upravičuje po že znani metodi.

Družabno vrtno veselico bo priredila »Splošna delavska strokovna zveza« v nedeljo, dne 4. avgusta ob 16. uri v prostorih restavracije »Semen«. Proletarci vabljani na družabno zabavo. Le na delavskih prireditvah je vaše mesto!

Slovenjgradec

Konferenca. V nedeljo, dne 4. avgusta t. l. se bo vršila v gostilni »Narodni dom« s pričetkom ob 9. uri dopoldne konferenca s sledečim dnevnim redom: Politični položaj in potreba naše samostojne politične stranke Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije.

Šoštani

Ugotovitev. Prejeli smo: V cenj. Vašem listu z dne 17. t. m. št. 56 je objavljen dopis iz Šoštanj in se navede nekaj dejstev, tičočih se štrajka v tovarni usnja. Pod nadpisom »Sklenjen je bil sporazum« se navede: »Pfu! ni veljal firmi, ampak gospodu, ki je rekel žandarmeriji, da naj puca! Hočem biti ljudje, ne pa windsche Hunde, šlape, taki izrazi so padali s strani gotovih gospodov.« Prosim Vas, da blagovolite v prihodnji številki cenj. lista izjaviti, da informacije, na podlagi katerih so bile iznesene zgornje trditve, niso točne. Da nihče od gospodov, zaposlenih pri tvrdki, ni pozval žandarmerije, naj puca in da tudi nihče ni zmerjal delavcev s psokami. Z odličnim spoštovanjem

D. Mayer.

Velenje

Ob priliki združitve občin so bile k velenjski občini še priključene bivše samostojne občine Skale, St. Janž, St. Ilj in St. Andraž. Ko so se vršile prve volitve teli združenih občin, je zmagala lista g. Lempelna, prejšnjega župana. Takoj po volitvah so nekateri gospodje rekli, da je ta lista punktaška in radi tega protidržavna ter da bodo volitve razveljavljene. To se je tudi zgodilo. Volitve so bile razveljavljene ter so odpadle občine St. Ilj in St. Andraž, za ostale tri občine so se pa vršile nove volitve. Delavci, ki so volili pri prvih volitvah listo g. Lempelna, so bili nekateri poslani na brezplačen dopust, odnosno na tedensko izmenjavo. Pozneje so se vršile nove volitve ter se je sestavila samo ena sporazumna lista z nosilcem Lempelnom na čelu. Takrat so gospodje namreč rekli, da je Lempl že prijavil pristop k jugoslovanski nacionalni stranki ter da je bil radi tega tudi kvalificiran za nosilca liste. Teli volitve se je udeležilo ca. 25 odst. volilcev in je razumljivo, da tak občinski odbor, ki ni izvoljen od večine občanov, ne more pravilno funkcionirati. V naslednjem navajamo najvažnejše o poteku seje občinskega odbora, ki se je vršila 28. 7. 1935. Po prečitanih raznih formalnosti izjavi član uprave Sovinek Martin, da vloge, ki pridejo na sejo in bi morale biti na seji prečitane, ne pride vsaka na sejo in je na pr. na eni izmed prejšnjih sej neki občinski uslužbenec pred sejo eno takšno vlogo odstranil. Nato se je soglasno sklenilo, da se mora na seji prečitati vsaka vloga, ki je vložena, pa naj se tiče kogarkoli. Že na tej seji pa tega sklepa zopet niso izvršili. Stavljen je bil namreč pismen predlog, da se občinski odbornik Detiček Ivan, gostilničar in lesni trgovec v Pesjem, razreši dolžnosti odbornika, to pa zato, ker se je že v letošnjem letu ugotovilo dvakrat, da prodaja žganje, ne da bi plačal predpisano trošarino in oškoduje na ta način občino na davkih. To vlogo so dobili samo nekateri gospodje na vpogled, med njimi Detiček, Sovinek itd., da so jo sami prečitali, drugi pa sploh niso vedeli, zakaj gre. Tudi se o tem sploh ni razpravljalo. Nato je rekel g. župan Lempl občinskemu tajniku Taušiču, da se naj odstrani. V odsotnosti Taušiča je rekel župan Lempl, da so pri občini nekatere nerednosti, da si tajnik Taušič izplačuje višjo plačo, kakor mu pripada itd. Do sedaj je g. župan na vsaki seji izrecno naglašal, da je na občini vzoren red in da tajniku v teku njegovega 10 letnega poslovanja ne more dokazati niti najmanjše nepravilnosti. Mi smo mnenja, če je to res, da si tajnik izplačuje višjo plačo, je za to g. župan soodgovoren, saj on podpisuje blagajniške priloge, če pa to ni res, pa tudi ni bilo pravilno, da se to govori v odsotnosti tajnika, ki se ne more braniti. Za v bodoče je dolžnost delavcev in kmetov, da bodo poslali v občinski odbor take zastopnike, ki bodo zastopali občinske interese zmeral enako, brez ozira nato, kdo vladá v Beogradu, ker nikakor ne gre, da se pri vsaki spremembi vlade skuša uplivati tudi na uslužbenca, da bi se jim zniževale plače, ali pa, da bi se jih odstavilo iz službe.

Guštanj

Vse naročnike »Delavske politike« opozarjam, da plačajo naročnino najdalje do 4. v mesecu, ker ni mogoče po dvakrat ali trikrat hoditi okoli pobirati naročnine, na vse zadnje pa je še ne dobiš. Vsak se mora zavedati svoje dolžnosti. List se vzdržuje le z delavskim denarjem. Posebno pa opozarjam tiste, kateri so v zaostanku, da poravnajo kar so zaostali pri poverjeniku, ker se nekateri izgovarjajo, da so poslali denar na upravo, pa ga niso. Vedite, da s tem napravite nam samo več dela, sami sebi pa sramoto, ker se takega pozna, da bi se rad otresel svoje dolžnosti. Vsi tisti, kateri ne marajo mogoče plačati naročnine poverjeniku, naj pa do najdalje 4. vsakega meseca pošljejo potom poštne položnice direktno na upravo v Mariboru. Na žalost smo ugotovili tudi, da pri nekaterih družinah, kjer delajo po dva ali po trije v tovarni, pa namesto da bi imeli delavski časopis, imajo naročene meščanske liste. Za časopise, ki jih tiskajo stavkokazi, za tiste imajo denar, za delavskega pa ne. Ne vem, ali so res tako nezavedni ali kaj. Ali ne veste, da s tem, da nimate delavskega lista, škodujete ne samo samemu sebi, ampak tudi vsem skupaj. Če pa je mogoče katerega sram, da bi imel v svojem stanovanju delavski časopis, naj ga bo tudi sram hoditi v tovarno. Rayno tako je tudi z našimi gostilničarji. Če rečeš

komu, da bi si naročil »Delavsko politiko«, najprej malo pomislija, potem ti še le odgovori, da ima toliko časopisja, da ga že več ne more plačati. Torej vse druge liste ima, samo delavskega ne. Vsi strokovno organizirani delavci kakor tudi člani kulturnih društev, zahajajte samo v lokale, kjer je »Delavska politika« ali »Volksstimme«; ravno tako storite tudi z obrtniki. Hodite k tistim, ki imajo naš časopis, v dokaz, da se nas ne sramujejo in tudi ne našega denarja. Naročeno imajo »Delavsko politiko«: tovarniška kantina, brivec Fasoti Miroslav, Rasket Alojzij, čevljarji mojster, in gostilna Ring. Vsi gostilničarji in obrtniki naj imajo »Delavsko politiko« na vidnem mestu obešeno, ne pa, da se mogoče skriva v kakšnem kotu. Naj velja geslo: Svoj k svojemu! Poverjenik.

Rogaška Slatina

Sezona na vrbcuncu. Gostov je obilo, da so primorani prenočevati celo v kabinah. Da je letos obisk zdravilišča izreden, se morajo domačini v prvi vrsti zahvaliti spretni propagandi g. upravitelja stanovanjskega urada. Posebno so mu hvaležni tukajšnji gostinstviki, ki oddajajo gostom sobe, ker imajo vse prostore zasedene.

Razsvetjava. Do nedavnega časa smo imeli ponoči malo razsvetljave, zato je lahko Sv. Peter odpiral blagajne. Zdaj bo tudi temu konec. Montirali so po dolgih letih eno žarnico ob cesti, ki sveti tako močno, da si moraš nataktni zelene naočnike, ako nočeš zgubiti vida ob 11. uri zvečer. Tej svetlobi pomaga tudi polumočna lunica, da ima ta žarnica nebeski sijaj. Gosti se sprašujejo, koliko sveč ima ta žarnica, pa jim ne moremo odgovoriti, ker ne vemo.

Rekord nosi plavalni bazen, mnogi morajo čakati, da pridejo na vrsto. Čuje se od strani gostov, da bi bilo vse v redu, samo človeka ureha plavanje, ako hoče preplavati bazen po dolgem. Bazen je nekoliko predolg, tudi domačini so opozorili na to, ali delalo se je po načrtu. Drugo leto mislijo nekateri predlagati veslaške tekme v bazenu kakor so na Bledu. Pa recite, če ne napredujemo??

Staro kopališče naj bi se tudi odprlo, tam bi imeli domačini svoje servitutne pravice po znižani ceni. Znižane cene bi lahko veljale tudi za uradnike.

Delavski kolesarji

Prvo delavsko kolesarsko društvo na Pobrežju priredi dne 11. avgusta 1935 veliko vrtno veselico v gostilni Kren na Pobrežju, in sicer brez vstopnine. — Vljudno prosimo, da se vsa kulturna društva udeležijo te velike prireditve. — Odbor.

Razno

Svinjak kot privatni zapor. Davčni eksekutor je prišel v nemško vas Bischofsteinitz izvrševati svoj posel. Neki razjarjen kmet ga je pa zaprl v svoj svinjak. Kmetu so ovdali radi omejevanja osebne svobode.

Spor zaradi časnikarja Jacoba pred razzodišče. Nemški policijski agenti so 9. marca 1935 ugrabili na švicarskih tleh časnikarja Jacoba in ga odvedli v Nemčijo v zapor. Švica se je pritožila ter vztraja na zadoščenju. Spor se bo sedaj rešil pred razzodiščem.

Kako je s Sueškim prekopom? Anglija upravlja Sueški prekop, ki veže Sredozemsko morje z Rdečim ter vodi v Indijsko morje pri Adeni. Južno od te poti je Abesinija in angleške, francoske in italijanske kolonije. Italija ima tod razmeroma kratko pot v Abesinijo, kamor prevažajo vojsko in vojni material. Angleški juristi so mnenja, da pomeni vojna med Italijo in Abesinijo kršitev Kelloggovega pakta. V tem primeru pa je Anglija opravičena, da zapre Sueški prekop, kar bi pomenilo za Italijo katastrofalen udarec. Z vojno bi se kršil pakt, ki jamči tudi Abesiniji zaščito in bi bila Anglija dolžna, da s tem ovira vojne operacije Italije.

Sportna rubrika

SK Hrastnik : SK Jugoslavija, Celje 2 : 1. SK Hrastnik je gostoval v Celju ter je zaslužno zmagal. Igralo se je mirno in Hrastnik je imel lep trening za finalno tekmo, ki jo bo v kratkem igral v Čakovcu ali v Celju. Sodil je ss. g. Ochs iz Celja objektivno in strogo.

SK Hrastnik bo priredil v nedeljo, dne 4. avgusta ob priliki proslave 5 letnice obstoja veliko sportno prireditev. — Spored: 1. Tek na 1000 m, 600 m in 100 m; 2. pokalno tekmovanje na igrišču SK Hrastnika — med klubi Trbovlje, Retje, Rudar in Hrastnik. Tekma se prične točno ob pol 2. uri popoldne; 3. kegljanje za prešiča, gosko in peletina. Po pokalni tekmi bo velika vrtna veselica pri g. Dimitroviču, s plesom, petjem in razdelitvijo daril, šaljiva pošta itd. Vabljeni so na to veliko prireditev vsi prijatelji sporta. Vstopnina običajna. — Odbor.

TIVAR-OBLEKE ZA DELO

Kompletne obleke iz čvrstega gradla

Din 75'—

Amerikanske hlače iz čvrstega gradla

Din 45'—

Obleke za vsakega in vsako priliko

TIVAR-OBLEKE

Konzumno društvo za Mežiško dolino

r. z. z o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3.
Telefon interurban št. 5.

Poštni čekovni račun 12 048.
Brzjav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in cent. skladišče v Prevaljah.

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Muta in pekarna v Prevaljah.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. — Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Vse nove hranilne vloge se na zahtevo vlagatelja takoj izplačajo. — Prodaja se le članom. — Član društva postane lahko vsak. — **Delež znaša samo Din 100'—.**

Delavci in delavke! Kupujte svoje življenjske potrebščine le v svojih zadrugah.